

NAZARBAYEV UNIVERSITY

2024 жылғы есеп

ПРЕЗИДЕНТТІҢ КІРІСПЕ СӨЗІ	4
ШОЛУ ЖӘНЕ НЕГІЗГІ ЖЕТІСТІКТЕР	5
Миссиясы және стратегиялық мақсаттары	5
Жылдың негізгі нәтижелері (2024)	6
АКАДЕМИЯЛЫҚ КӨШБАСШЫЛЫҚ	8
Студенттік контингент	8
Оқытушы-профессорлар құрамы	11
ҒЫЛЫМИ КӨШБАСШЫЛЫҚ	15
Зерттеу қызметі	15
Жарияланым үрдістері	16
Зерттеулердің стратегиялық бағыттары	18
Студенттердің ғылыми зерттеулерге қатысуы	19
Халықаралық ынтымақтастық	19
Бенчмаркинг	20
Бәсекеге қабілетті позиция және мойындалу	22
Зерттеулерді ішкі ғылыми қаржыландару және жобалар	22
Инновациялар және ұлттық ықпал	22
Тұрақты даму мақсаттарына (ТДМ) сәйкестік	26
Зерттеу инфрақұрылымы және орталықтандырылған ғылыми зертханалар	26
ҚАРЖЫЛЫҚ ШОЛУ	27
2022-2025 қаржылық көрсеткіштері	27
Қаржыландыру көздері	28
2021-2025 жылдарға арналған мемлекеттік қаржыландыру үрдістері	29
2021-2025 жылдардағы білім беру гранты мөлшерінің төмендеуі	30
2024 және 2025 жылдардағы кірістер құрылымы	31
2024 жылғы шығыстардың құрылымы	33
2024 жылғы бөлімшелер бойынша шығыстар	34
2024–2025 жылдардағы капиталдық шығыстар	36
ӘЛЕУМЕТТІК ЫҚПАЛ	38
Сыртқы серіктестіктер және қоғамдық даму саласындағы үлес	38
Білім беру сапасы және мүдделі тараптардың қанағаттанушылығы	39
Студенттер мен түлектердің қанағаттанушылығы	41
БОЛАШАҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАР МЕН ЖОСПАРЛАР	42
ТҮЙІНДЕМЕ	43

КЕСТЕЛЕР ТІЗІМІ

1-кесте. Оқытушылардың академиялық лауазымдары.	11
2-кесте. H-Index ұлттық рейтингі.	16
3-кесте. НУ-дың ғылыми ынтымақтастығы.	20
4-кесте. НУ-дың қаржылық көрсеткіштері.	27
5-кесте. 2024-2025 жылдардағы НУ кірістері.	31
6-кесте. Капиталдық шығыстар.	36

СПИСОК РИСУНКОВ

1-сурет. 2023-2024 жылдарға студенттерді қабылдау.	8
2-сурет. Гендерлік бөлініс.	9
3-сурет. Берілген дәрежелер.	10
4-сурет. Кәсіби түрде белсенді түлектердің пайыздық үлесі.	10
5-сурет. Оқытушылардың гендерлік бөлінісі.	11
6-сурет. Оқытушылар құрамының азаматтығы.	12
7-сурет. Мектептер мен оқыту деңгейі бойынша бағдарламалар.	13
8-сурет. Жарияланымдардың жалпы саны.	16
9-сурет. Q1 журналындағы жарияланымдар.	17
10-сурет. Пәндік салалар бойынша FWCI.	17
11-сурет. Зерттеу салалары.	18
12-сурет. НУ халықаралық ынтымақтастығы.	20
13-сурет. 2022-2025 жылдардағы кірістер құрылымы.	28
14-сурет. Республикалық бюджеттен қаржыландыру.	29
15-сурет. 2021-2025 жылдарға бір студентке білім беру грантының орташа мөлшері.	30
16-сурет. 2024 жылғы НУ кіріс көздерінің үлесі.	32
17-сурет. 2024 жылғы НУ шығыстарының құрылымы.	33
18-сурет. 2024 жылғы НУ бөлімшелерінің шығыстар үлесі.	34
19-сурет. 2024 жылғы НУ мектептері шығыстарының үлесін академиялық бөлімшелер бойынша бөлу.	35
20-сурет. 2024 жылғы материалдық-техникалық жарақтандыру және ақпараттандыру жөніндегі активтердің негізгі санаттары.	37

ПРЕЗИДЕНТТІҢ КІРІСПЕ СӨЗІ

Студенттер қауымдастығының, оқытушылар құрамының, қызметкерлердің және мүдделі тараптардың жетістіктерін көрсететін жыл сайынғы баяндамаға қош келдіңіздер. Бұл есеп сонымен қатар әлемдік деңгейдегі білім мен зерттеулерді маңызды ұлттық және аймақтық өзектілікпен үйлестіретін жас және өршіл оқу орны – Назарбаев Университетіндегі бірінші толық жылым болды.

Есепте 2023-2024 оқу жылындағы НУ жетістіктеріне шолу, сондай-ақ 2024 қаржы жылына қаржылық есеп берілген.

2023-2024 оқу жылы Назарбаев Университетінің дамуындағы шешуші жыл болды. НУ 7089 адамнан тұратын студенттер контингентімен, әлемнің түкпір-түкпірінен 522 ғалымнан тұратын оқытушылар құрамымен, халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті оқытумен және зерттеулермен Қазақстан мен Орталық Азиядағы академиялық көшбасшылық үлгісі ретінде өз миссиясын орындауды жалғастыруда. 2023-2024 оқу жылында оқуға түсуге берілген өтінімдер саны біздің тарихымыздағы ең жоғары болды, бұл біздің Қазақстандағы және өңірдегі жетекші жоғары оқу орны мәртебесін растайды.

Біздің халықаралық танылуымыз НУ-дың Орталық Азияда бірінші орын алып, Times Higher Education әлем университеттерінің беделді рейтингінде 501-600 ауқымында орын алуды жалғастыруымен расталды. Пән саласы бойынша сараланған 1,93 дәйексөз индексі (зерттеулердің әсер ету көрсеткіші) және жарияланымдардың 60%-ы бірінші квартиль журналдарында жариялану (2020-2024 жылдар аралығын қоса алғанда) көрсеткішімен Назарбаев Университеті ғылыми өнімнің көлемімен ғана емес, сонымен қатар оның жоғары сапасымен және елеулі ғылыми ықпалымен де танылды.

Біздің ұлттық трансформацияға қосқан үлесіміз де маңызды. Ондаған қазақстандық жоғары оқу орындарына трансляцияланған оқу бағдарламаларынан бастап, білім беру саласындағы мыңдаған көшбасшыларды және саясат саласындағы ықпалды тұлғаларды даярлауға дейінгі жолда НУ-дың ықпалы біздің кампустан әлдеқайда асып жатыр. Студенттердің жұмыспен қамтылу деңгейі 98%-ды құрайды, бұл кез келген университет мақтана алатын көрсеткіш болып табылады. Біздің түлектеріміз мемлекеттік саясат, инженерия, жасанды интеллект, деректер туралы ғылымдар, физика, білім беру және денсаулық сақтау салаларында жетекші орындарды иеленеді, ал біздің түлектер қоғамдастығы 9 000 адамнан асады.

Бұл жетістіктер біздің студенттеріміздің, оқытушыларымыздың, зерттеушілеріміздің, қызметкерлеріміздің, Қамқоршылық кеңестің, Жоғарғы Қамқоршылық кеңестің және серіктестеріміздің ортақ еңбегінің нәтижесі болып табылады. Олар сондай-ақ біздің әлемдік бәсекеге қабілеттіліктің ең жоғары стандарттарын, академиялық адалдықты және әлеуметтік жауапкершілікті қолдайтын университет құру жөніндегі негізгі ұстанымымызды растайды.

Болашаққа көз тастай отырып, біз маңызды зерттеулер, әлеуетті ашатын білім беру және қоғамды өзгерте алатын инновациялар арқылы ықпалымызды одан әрі арттыруға ұмтыламыз.

Осы жылдық есепте 2024 жылғы жетістіктер мен негізгі оқиғаларға шолу ұсынылады. Қоғамдық университет ретінде бізге елге қосқан үлесімізді көрсету маңызды. Есепте Назарбаев Университетінің басымдықтары мен стратегиялық жетістіктері туралы, оның ішінде студенттер құрамы, оқытушы-профессорлар құрамы, ғылыми зерттеулер, қоғамдық үлес, сапаны қамтамасыз ету және болашақ жоспарлар жөнінде ақпарат беріледі. Бұл есеп сіздер үшін қызықты әрі құнды болады деп үміттенемін.

ШОЛУ ЖӘНЕ НЕГІЗГІ ЖЕТІСТІКТЕР

Миссиясы және стратегиялық мақсаттары

Пайымдауы:

Қазақстанға және әлемге олардың дамып, өркендеуіне қажетті ғалымдар мен мамандарды, жетекшілер мен кәсіпкерлерді дайындау.

Миссиясы:

Қазақстанда жоғары білім мен ғылым жүйесінде реформалар жүргізу моделі болып, Астананың инновациялар мен білімнің халықаралық орталығы ретінде қалыптасуына үлес қосу және студенттерді тұрақсыздық, белгісіздік, кешендік және көпмәнділігі ұлғайған өмірге дайындау.

Стратегиялық басымдықтар:

- 1 Қазақстандағы білім беру жүйесін реформалаудағы көшбасшылық
- 2 Академиялық көшбасшылық
- 3 Ғылыми көшбасшылық
- 4 Денсаулық сақтаудың интеграцияланған академиялық жүйесінің моделін құру
- 5 Инновациялар және ғылымды өндіріске енгізу.

Жылдың негізгі нәтижелері (2024)

Назарбаев Университеті (НУ) оқытуда, зерттеулер мен инновацияларда көшбасшы және Орталық Азияның экономикалық және әлеуметтік трансформациясында орталық рөл атқаратын Қазақстанның жетекші жоғары оқу орны болып табылады. 2010 жылы құрылған сәттен бастап, НУ 2025 жылғы Times Higher Education World University Rankings (THE WUR) рейтингісіне сәйкес, халықаралық зерттеу университеттерінің 24-29% -ы қатарына кіре отырып, академиялық және зерттеу қызметінде көшбасшы ретінде танылды.

Әлемнің жетекші университеттерімен бірлесе әзірленген 70-тен астам оқу бағдарламаларында оқитын 7089 студенттен тұратын контингентімен Назарбаев Университеті Қазақстан экономикасының негізгі салаларын дамытуға белсенді үлес қосып жүрген 9 000-нан астам түлекті дайындап шығарды. Университеттің оқытушы-профессорлар құрамында 60-қа жуық елден келген 500-ден астам ғалым бар, олардың 35-і — әлемдегі ең көп дәйексөз келтірілетін зерттеушілердің жоғарғы 2%-ына кіреді.

Осындай алуан түрлі әрі жоғары білікті оқытушы-профессорлар құрамы Назарбаев Университетін зияткерлік капиталдың орталығы ретінде танытады. Университет өзінің негізі қаланған кезден бастап 9000-нан астам ғылыми жарияланымдарға үлес қосып, маңызды жаһандық серіктестіктерді дамытып келеді.

Назарбаев Университетіндегі зерттеулер саны мен сапасы жағынан айтарлықтай өсімді көрсетіп отыр, әсіресе әлеуметтік-экономикалық өзгерістер, жасанды интеллект (ЖИ), денсаулық сақтау, жаңа материалдар, энергетика және БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттары сияқты салаларда. Білім алмасу жөніндегі бастамалары арқылы НУ Қазақстан бойынша академиялық стандарттарды көтеруде де маңызды рөл атқарады. Жылдың таңдап алынған негізгі жетістіктері мыналарды қамтиды:

- 2025 жылғы Times Higher Education (the WUR) әлемдік рейтингінде әлемдегі топ-24–29% және Орталық Азиядағы топ-10 университеттің қатарына енді;
- 7089 студенттен тұратын студенттер құрамы жетекші халықаралық серіктестермен бірлесіп әзірленген 70-тен астам академиялық бағдарламалар бойынша оқиды;
- Құрылған сәттен бастап Қазақстанның дамуына және жаһандық инновацияларға елеулі үлес қосатын 9 000-нан астам студент шығарды;
- Жұмыспен қамтылу көрсеткіші 98%-дан жоғары, бұл саланың жетекші университеттерімен бір деңгейде;
- Оқытушы-профессорлар құрамы 60-қа жуық елден келген 500-ден астам ғалымнан тұрады, олардың 35-і — әлемдегі ең көп дәйексөз келтірілетін зерттеушілердің жоғарғы 2%-ына кіреді;
- Қолданылған күш-жігердің нәтижесінде оқытушылар құрамының үштен бірі бүгінде қазақстандық мамандардан құралған (Университет құрылған кезде бұл көрсеткіш 10% ғана болған);
- Назарбаев Университетінің ғылыми жарияланымдарының саны 9 000-ға жетті, бұл олардың көлемі мен сапасының жыл сайын едәуір өсіп келе жатқанын көрсетеді;
- 23 академиялық бағдарлама халықаралық аккредиттеуден өтті немесе өту үстінде, бұл жаһандық бәсекеге қабілеттілік пен сапаны бақылауды қамтамасыз етеді;
- Назарбаев Университетінің Медицина мектебі инновациялық оқу орталығын ашты;
- Ақылды жүйелер және жасанды интеллект институты (ISSAI) қазақ тіліндегі алғашқы ірі тілдік модель — KazLLM-ды іске қосты.

АКАДЕМИЯЛЫҚ КӨШБАСШЫЛЫҚ

Назарбаев Университеті халықаралық стандарттарға сай келетін, жаһандық деңгейде бәсекеге қабілетті және жоғары сапалы академиялық бағдарламаларды әзірлеуге және ұсынуға ұмтылады. Бұл бағдарламалар түлектерді ұлттық әрі жаһандық еңбек нарығы мен қоғамның талаптарына дайын етеді. Әрбір бағдарлама түлектерге НУ-ға тән негізгі құзыреттер мен қасиеттерді (атрибуттарды) қалыптастырады. Түрлі, инновациялық және заманауи оқыту мен оқытушылық әдістер НУ-дың дарынды студенттеріне академиялық және кәсіби әлеуеттерін толық ашуға мүмкіндік беретін ынталандырушы әрі бай тәжірибе ұсынады.

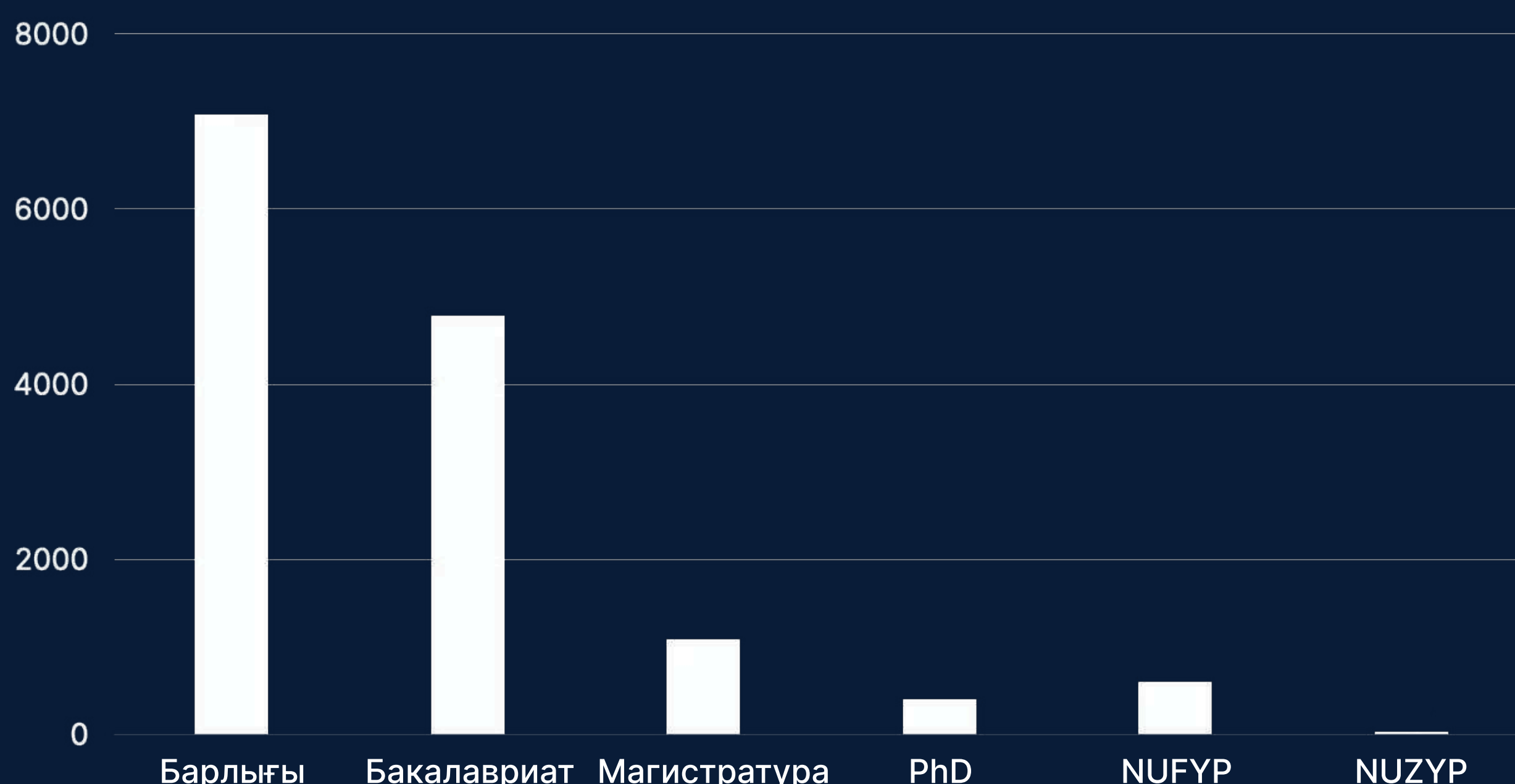
Студенттік контингент

Назарбаев Университеті әртүрлі және талантты студенттік контингентті тартады - студенттер Қазақстанның түкпір-түкпірінен және әлемнің 30-дан астам елінен келеді. Өздерінің ерекше академиялық қабілеттері мен амбицияларымен танымал Назарбаев Университетінің студенттері өз салаларында елеулі ықпал етуге мүмкіндік беретін білім мен дағдыға ие. Университеттің жоғары сапалы академиялық бағдарламалары түлектерді озық біліммен қамтамасыз етеді және оларда жаһандық дүниетанымды қалыптастырады. Студенттер ең перспективалы үміткерлерді қабылдауға кепілдік беретін қатаң және мұқият оқуға түсу процесі арқылы өтеді. Соңғы 14 жылда НУ түрлі салаларда жетекші рөл атқаратын, бүкіл әлем бойынша жетекші университеттерде өз білімін жалғастыратын немесе Қазақстанда және шетелде де өз бизнесін басқаратын 10000-нан астам студентті шығарды.

Студенттердің жалпы саны

2023-2024 оқу жылында Назарбаев Университеті студенттерінің саны 4790 бакалавриат студентін, жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларының 1652 студентін және Дайындық мектебінің 647 студентін қоса алғанда, 7089 адамға жетті. Бұл барлық академиялық деңгейлер мен пәндер бойынша тұрақты өсуді көрсетеді.

1-сурет. 2023-2024 жылдарға студенттерді қабылдау.

Азаматтық және халықаралық әртүрлілік

Студенттер 32 елден келген, шетелдік студенттер жалпы студенттер санының 2,9%-ын құрайды. Шетелдік студенттердің арасында ең көп өкілдігі бар елдер: Пәкістан, Нигерия, Қытай, Гана, Ресей, Ауғанстан, Өзбекстан, Қырғызстан, Иран және Моңғолия.

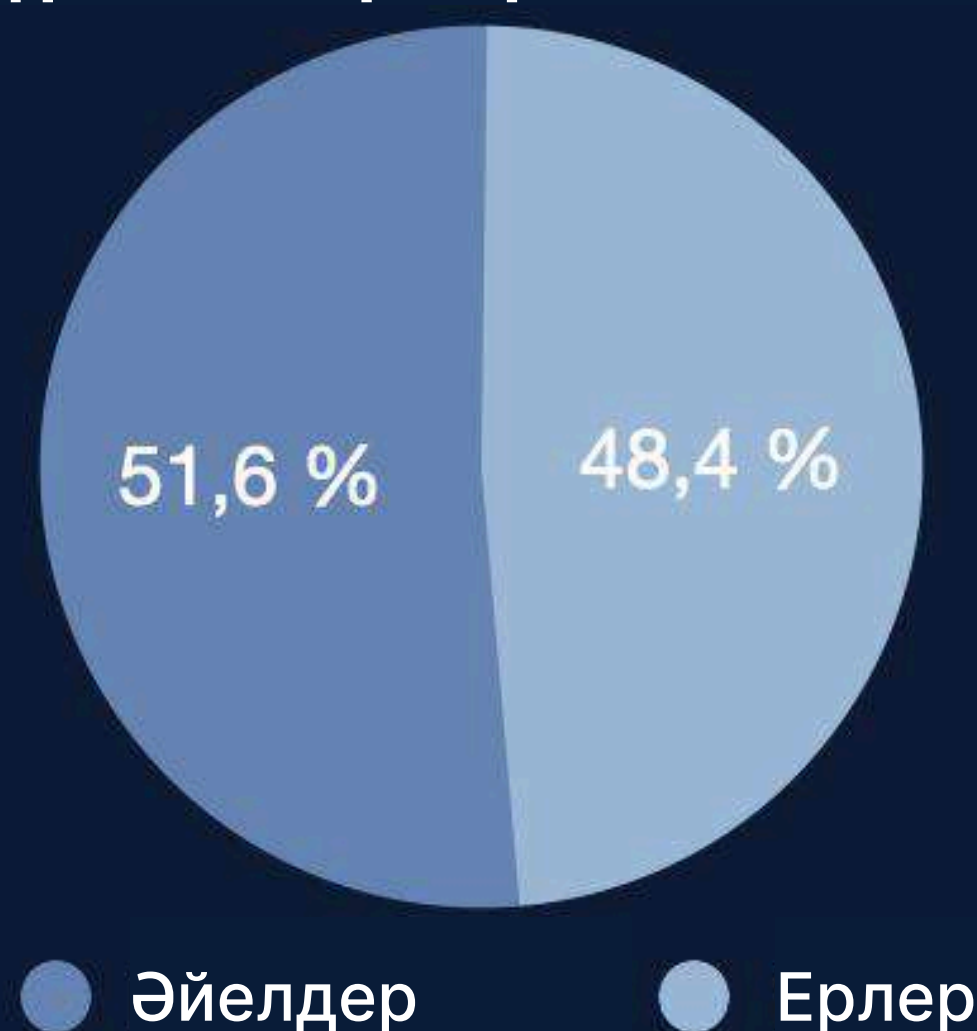
Гендерлік бөлініс

Назарбаев Университеті студенттер арасында гендерлік теңгерімді сақтайды:

- Бакалавриатта: 51,9% әйелдер, 48,1% ерлер
- Жоғары оқу орнынан кейінгі білім беру бағдарламаларында: 55,3% әйелдер, 44,7% ерлер
- CPS бағдарламасында: 40% әйелдер, 60% ерлер
- Жалпы: 51,6% әйелдер, 48,4% ерлер

2-сурет. Гендерлік бөлініс.

Студенттердің жыныстық құрамы (ерлер мен әйелдер)

Аймақтық бөлініс

НУ Қазақстанның барлық өңірлерінен студенттерді тартуды жалғастыруда, олардың ішінде Алматы, Астана және Шымкент қалаларынан студенттер көбірек. Бұл НУ-дың жалпыұлттық қолжетімділігін және қабылдаудың инклюзивті саясатын көрсетеді.

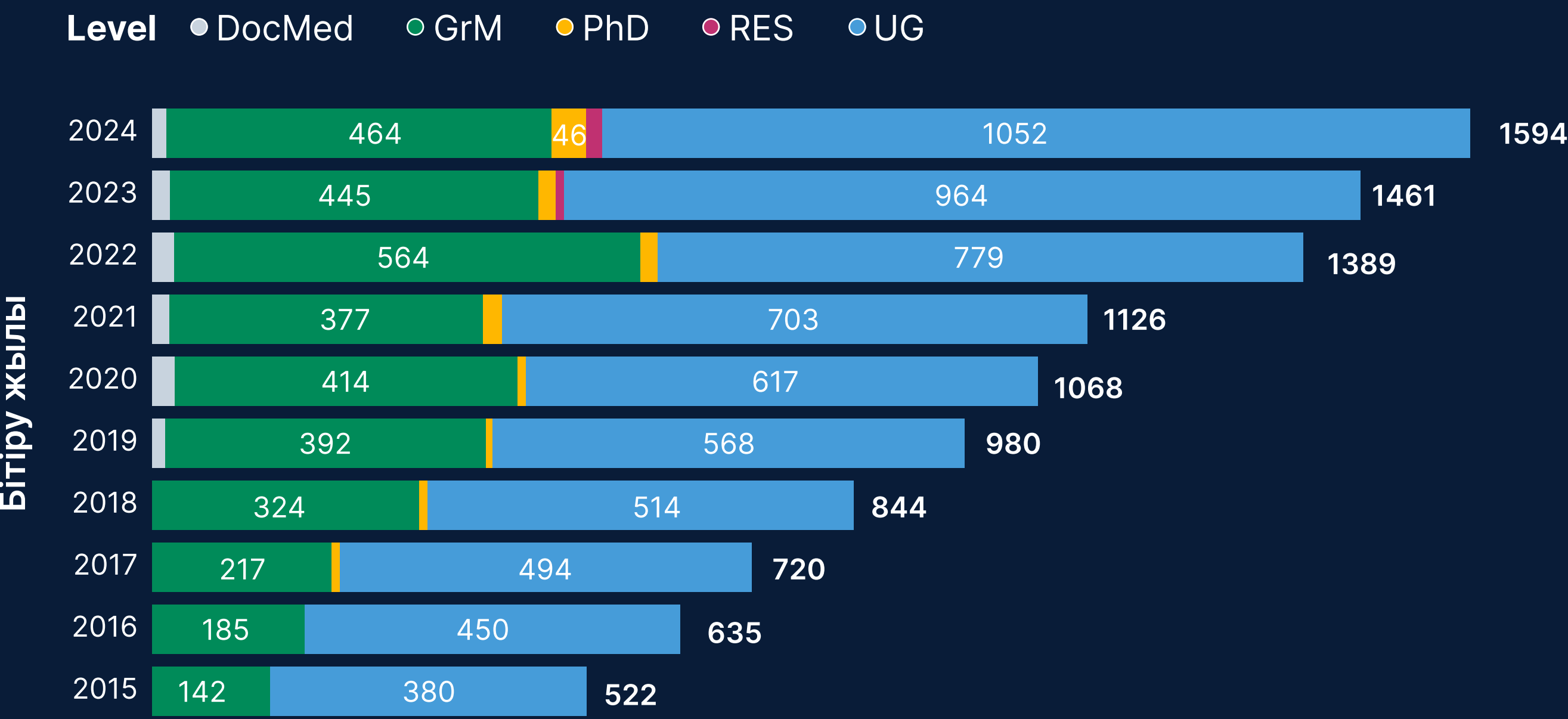
Жас ерекшелігі

2023-2024 оқу жылында Назарбаев Университетінің бакалавриат студенттерінің орташа жасы 19,9 жас деңгейінде қалып отыр, ал бірінші курс студенттерінің орташа жасы 18,6 жас, бесінші курс студенттерінің орташа жасы 22,7 жас.

Берілген дәрежелер

Түлектер академиялық салада, кәсіпкерлікте, мемлекеттік секторда және халықаралық ұйымдарда қызметін жалғастырды. Көптеген түлектер Гарвард, Оксфорд және MIT сияқты әлемге танымал университеттерде білімін жалғастырды, ал басқалары табысты бизнес бастады немесе Google, BCG және БҰҰ сияқты ұйымдарға қосылды.

3-сурет. Берілген дәрежелер.

4-сурет. Кәсіби түрде белсенді түлектердің пайыздық үлесі.

2020–2022 жылдары байқалған салыстырмалы түрде төмен жұмысқа орналасу көрсеткіштері COVID-19 пандемиясының салдарынан болған экономикалық құлдырауды көрсетеді. Бұл құбылыс бүкіл әлемдегі еңбек нарықтарына айтарлықтай әсер етті. 2024 жылғы түлектерге қатысты деректер тек 2025 жылдың соңында қолжетімді болады, сондықтан бұл есепке енгізілген жоқ.

Оқытушы-профессорлар құрамы

Назарбаев Университетінде шамамен 60 елден келген халықаралық ғалымдар мен отандық мамандардан тұратын 500-ден астам оқытушы-профессорлар құрамы жұмыс істейді. Оқытушылар әлемнің жетекші университеттерінде алынған ғылыми дәрежелерге ие, олардың 35-і Стэнфорд университетінің рейтингі бойынша әлемдегі ең көп дәйексөз келтірілетін зерттеушілердің жоғарғы 2%-ына енеді. Оқытушылардың құзыреттері оқыту жүргізілетін және зерттеулер жасалатын барлық пәндерді қамтиды және олардың үлесі НУ-дың білім, ғылым және инновациялар саласындағы мақсаттарына жетуде шешуші маңызға ие. Университет үздік мамандарды тартып, оларды ұстап қалу үшін бәсекеге қабілетті еңбек шарттарын ұсынуды жалғастыруда.

1-кесте. Оқытушылардың академиялық лауазымдары.

Ранг/Дәрежесі	АҰ 2023-24
Профессор	47
Қауымдастырылған профессор	123
Ассистент профессор	160
Нұсқаушы	105
Постдокторант	25
Оқытушы	57
Басқалары*	<5
Барлығы	522

Гендерлік бөлініс

2023–2024 оқу жылында оқытушылар құрамының 37%-ын әйелдер құрады. НУ қызметкерлерінің жалпы құрамында гендерлік теңдікке (49,6% әйелдер) қол жеткізілгенімен, оқытушылар арасында, әсіресе STEM салаларында әйелдердің үлесін арттыру үшін қосымша күш салу қажет.

5-сурет. Оқытушылардың гендерлік бөлінісі.

Халықаралық әртүрлілік

Назарбаев Университеті жаһандық әртүрлі оқытушы-профессорлар құрамын қолдайды. 2023–2024 оқу жылында оқытушылардың 68,4%-ын шетелдік мамандар құрады. Бұл – қазақстандық оқытушыларды жұмысқа тарту және дамыту бағытындағы табысты жұмысымыздың нәтижесі. 2015 жылы олардың үлесі 20%-дан төмен болса, 2024 жылы шамамен 32%-ға жетті. Оқытушылар құрамына Солтүстік Америка, Еуропа, Азия және ТМД елдерінен келген ғалымдар кіреді.

6-сурет. Оқытушылар құрамының азаматтығы

Академиялық бағдарламалар

Академиялық бағдарламаларға шолу

2023–2024 оқу жылында Назарбаев Университеті бакалавриат, магистратура, докторантура және кәсіби білім беру деңгейлерінде кең әрі әртүрлі академиялық бағдарламаларды ұсынды. Бұл бағдарламалар Университеттің мамандандырылған мектептері бойынша құрылымдалған, бұл оның пәнаралық көзқарасы мен зерттеу миссиясын көрсетеді. Академиялық бағдарламалар гуманитарлық және әлеуметтік ғылымдарды, инженерияны, цифрлық ғылымдарды, білім беруді, математиканы, физиканы, бизнесті, тау-кен ісін, медицинаны және мемлекеттік саясатты қамтиды. Бұл Назарбаев Университетінің ел мен өңір үшін өзекті білім мен дағдыларды студенттерге ұсынуға ұмтылысын білдіреді.

Бакалавриат бағдарламалары

Бакалавриат бағдарламалары негізінен Жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар мектебінде (ЖӘҒҒМ), Инженерия және цифрлық ғылымдар мектебінде (ИЦҒМ), сондай-ақ Тау-кен ісі және жер туралы ғылымдар мектебінде (ТІЖҒМ) жүзеге асырылады. ЖӘҒҒМ-де студенттер биология, химия, экономика, математика, физика, антропология, саясаттану және халықаралық қатынастар, социология, әлем тілдері, әдебиет пен мәдениет сияқты гуманитарлық және жаратылыстану ғылымдарының әртүрлі салалары бойынша мамандана алады.

ИЦҒМ технологияға бағытталған бағдарламаларды ұсынады, олардың қатарында компьютерлік ғылымдар, электротехника және компьютерлік инженерия, машина жасау және аэроғарыштық инженерия, робототехника, химиялық инженерия және материалтану, сондай-ақ азаматтық инженерия мен қоршаған ортаны қорғау салалары бар.

Ал ТІЖҒМ геология, тау-кен ісі және мұнай инженериясы бойынша мамандандырылған бағдарламаларды ұсынып, студенттерді Қазақстанның табиғи ресурстары саласындағы негізгі секторларда жұмыс істеуге дайындайды.

Магистратура бағдарламалары

НУ-дың магистратура бағдарламалары барлық мектептерде ұсынылады, әсіресе Инженерия және цифрлық ғылымдар мектебі (ИЦҒМ), Жоғары білім беру мектебі (ЖББМ) және Жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар мектебі (ЖӘҒҒМ) айрықша көзге түседі. ИЦҒМ-де студенттер деректер туралы ғылым, инженерлік менеджмент, робототехника, компьютерлік ғылымдар, сондай-ақ азаматтық құрылыс пен қоршаған ортаны қорғау салаларында ғылыми дәреже алады. ЖББМ білім беру саласындағы реформалар мен инновацияларға баса назар аудара отырып, білім беру көшбасшылығы мен көптілді білім беру бойынша магистратура бағдарламаларын ұсынады. ЖӘҒҒМ-нің аспирантура бағдарламаларына қолданбалы математика, физика, саясаттану және халықаралық қатынастар, сондай-ақ еуразиялық зерттеулер кіреді. Жоғары бизнес мектебі (ЖБМ) басшылар мен менеджерлерді дамытуға арналған бағдарламаларды ұсынады, олардың қатарында іскерлік әкімшілендіру магистрі (MBA), Executive MBA (EMBA) және қаржы магистрі бар. Жоғары мемлекеттік саясат мектебі (ЖМСМ) мемлекеттік саясат пен мемлекеттік басқару саласындағы бағдарламалар арқылы өзектілігін сақтап келеді.

Докторантура бағдарламалары

2024 жылы НУ-дың докторантура бағдарламалары ұлттық дамудың негізгі бағыттары мен жаһандық мәселелерді шешуге баса назар аудара отырып, одан әрі кеңейе түсті. ИЦҒМ-де студенттер компьютерлік ғылымдар, робототехника, химиялық инженерия және машина жасау салаларындағы докторантура бағдарламаларында білім алды. ЖББМ білім беру саласындағы докторлық бағдарламасы арқылы білім беру зерттеулеріне өз үлесін сақтап қалды, ал ЖБМ іскерлік әкімшілендіру бойынша докторлық бағдарламаны ұсынды. Жоғары мемлекеттік саясат мектебі (ЖМСМ) саяси зерттеулер бағытында мемлекеттік саясат саласындағы докторлық бағдарламасымен өзінің бағдарламасын толықтырды. Медицина мектебінде докторанттар биомедициналық ғылымдар, жаһандық денсаулық сақтау, фармакология және токсикология салаларын тереңдетіп зерттеуді жалғастырды, бұл Назарбаев Университетінің медицина ғылымдары мен трансляциялық медицина саласындағы үлесін нығайтады.

Медициналық және кәсіптік бағдарламалар

Медицина мектебі дәрігерлік медицина докторы (MD) дәрежесі мен резидентураның бірнеше мамандықтары бойынша бағдарламалар ұсынды. Олардың қатарында отбасылық медицина, жалпы хирургия, педиатрия, психиатрия және спорттық медицина бар. Сонымен қатар, қоғамдық денсаулық сақтау және спорттық медицина бойынша магистратура бағдарламалары да қолжетімді болды. Медицина мектебіндегі докторантура бағдарламалары биомедициналық ғылымдар мен жаһандық денсаулық сақтау саласындағы докторлық бағдарламаларды қамтыды. Резидентура бағдарламасы Қазақстан бойынша клиникалық мамандарды оқытудың аса маңызды жолы болып қала берді, ал клиникалық ротациялар мен тәлімгерлік Назарбаев Университетінің Медициналық университеттік орталығы арқылы қамтамасыз етілді.

7-сурет. Мектептер мен оқыту деңгейі бойынша бағдарламалар.

ҒЫЛЫМИ КӨШБАСШЫЛЫҚ

Назарбаев Университеті ғаламдық деңгейде бәсекеге қабілетті ғылыми зерттеулерді дамытуға ұмтылады, олар пәндік және пәнаралық білімді жетілдіріп, аймақтық және әлемдік мәселелерді шешуге, сондай-ақ қоғам мен экономиканың дамуына ықпал етеді. Осы мақсатқа жету үшін НУ нәтижеге бағытталған, қолайлы әрі ынталандыратын зерттеу ортасын қамтамасыз етеді, ғылыми қызметке белсенді қатысатын оқытушыларды тартып, ұстап тұрады және докторантура, магистратура мен бакалавриат студенттерін зерттеулер мен инновацияларға араластырады. Университеттің ғылыми қызметі жоғары академиялық адалдық стандарттары мен этикалық құндылықтарға негізделген және ынтымақтастық пен пәнаралық қатынасты қолдайды. Назарбаев Университеті ғылыми көшбасшылықты қамтамасыз ету және қоғамға маңызды әрі ғаламдық маңызы бар нәтижелерге қол жеткізу үшін қажетті әлемдік деңгейдегі зерттеу инфрақұрылымымен жабдықталған.

Зерттеу қызметі

2024 жылы Назарбаев Университеті Қазақстандағы жетекші зерттеу университеті ретінде өзінің көшбасшылығын одан әрі нығайтты. Университет құрылғаннан бері Scopus дерекқорына енген жарияланымдардың жалпы саны 9411-ге жетті, бұл 2020 жылғы көрсеткіштен (4560) екі еседен астам көп. Олардың 4266-сы бірінші квартильдік журналдарда (Q1 – жоғарғы 25%) жарияланған, бұл 2011-ден 2024 жылға дейінгі кезеңде Қазақстандағы барлық Q1 жарияланымдардың шамамен үштен бірін құрайды. 2024 жылғы жарияланымдар Қазақстандағы жылдық барлық ғылыми нәтижелердің алтыдан бірін құрайды.

2024 жыл НУ-дың зерттеу қызметі ерекше қарқынды өсуімен ерекшеленді:

- Негізінен Scopus пен Web of Science дерекқорларына енген жетекші журналдарда жарияланған 1400-ден астам рецензияланған жарияланымдар;
- Жалпы сомасы 6,5 млрд теңге болатын 83 зерттеу гранты, оның 58%-ы сыртқы көздерден алынған;
- Қазақстан мен Орталық Азия үшін маңызды сала болып табылатын жасанды интеллект, тұрақты энергетика, биомедицина, материалтану және әлеуметтік инновациялар салаларына стратегиялық бағыт;
- 45 жоба, 12 патенттік өтініш және 6 лицензияланған технология арқылы коммерцияландыруға белсенді күш жұмсау;
- Назарбаев Университеті Қазақстанның H-Index ұлттық рейтингінде бірінші орынды иеленді.

Назарбаев Университеті 2024 жылғы Қазақстанның жаңартылған ұлттық H-индекс рейтингінде қазақстандық университеттер арасында бірінші орынды иеленді. Бұл рейтинг Қазақстандағы жеке зерттеушілердің, зерттеу топтары мен ұйымдардың ғылыми өнімділігін өлшеуге бағытталған тәуелсіз халықаралық бағалау болып табылады. Бағалау біріктірілген Хирш индексіне (H-индекс) негізделген.

2-кесте. H-Index ұлттық рейтингі.

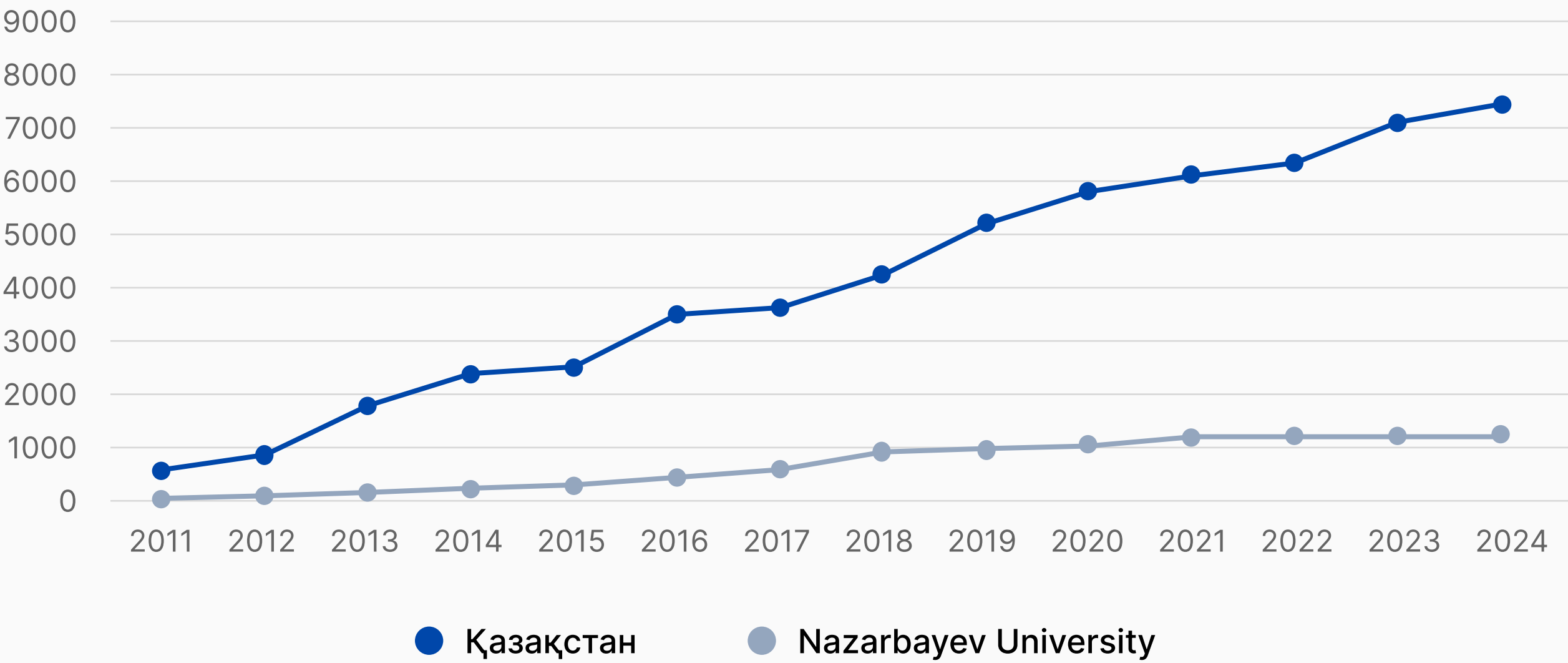
Organization	Position ↓	National H-index (difference)	H-index (Scopus) ↓	H-index (WoS) ↓	H-index (Google Scholar) ↓
SCIENTIFIC POTENTIAL LEADERS					
Nazarbayev University	1 (0)	119 (+8)	120	108	260
Al Farabi Kazakh National University	2 (0)	80 (+6)	88	84	137
L.N. Gumilyov Eurasian National University	3 (0)	76 (+4)	77	77	145
Satbayev University	4 (0)	53 (+3)	67	39	106
Kazakh National Medical University	5 (0)	50 (+6)	59	53	75
Al Farabi Kazakh National University, Center of Physical-Chemical Methods of Research and Analysis	6 (0)	41 (+3)	28	84	20
Institute of Nuclear Physics, National Nuclear Center of the Republic of Kazakhstan	7 (0)	38 (+2)	47	53	25
Kazakh-British Technical University	8 (0)	37 (+3)	46	42	46
KIMEP University	9 (0)	35 (+2)	43	35	53
Institute of Physics and Technology Kazakhstan	10 (0)	31 (0)	46	44	7

Жарияланым үрдістері

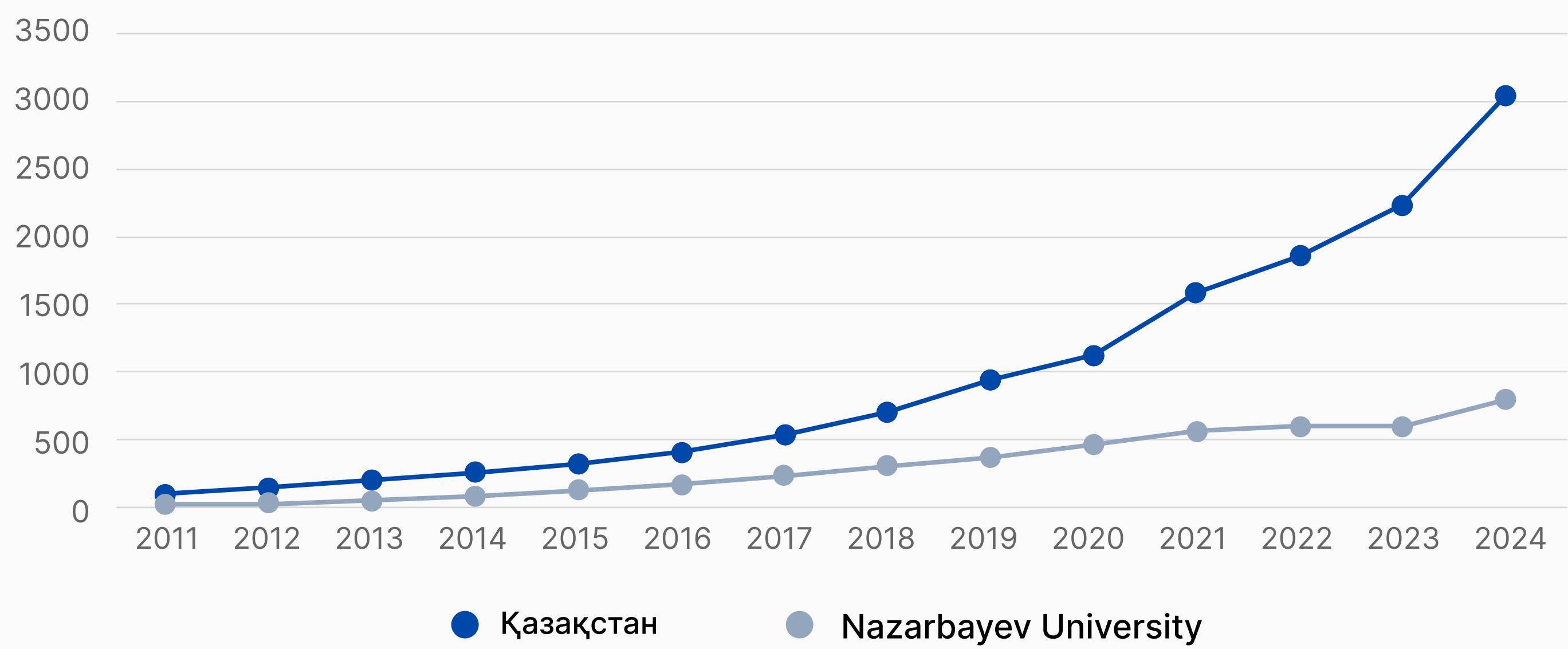
2020 жылы Университеттің Scopus дерекқорында тіркелген ғылыми жарияланымдарының жалпы саны 4560 болды. 2024 жылға қарай бұл көрсеткіш екі есе артты және 9411-ге жетті (2024 жылдың 17 желтоқсанындағы мәлімет бойынша). Бұл сол кезеңдегі Қазақстандағы жалпы ғылыми жарияланымдардың 58 798 мақаласының алтыдан бір бөлігін құрайды.

Q1 журналдарында (Scopus бойынша беделді журналдардың жоғарғы 25%-ы) жарияланған мақалаларда да ұқсас үрдіс байқалады. 2020 жылы мұндай жарияланымдар саны 1730 болса, 2024 жылы бұл көрсеткіш 4266-ға дейін өсті. Салыстыру үшін, 2011 жылдан 2024 жылға дейінгі кезеңде Қазақстандағы барлық жоғары оқу орындарының Q1 журналдарында жарияланған мақалалар саны 13 486 құрайды. Бұл Қазақстанда жарияланған әрбір үшінші Q1 мақаласы Назарбаев Университетінің профессорлары мен зерттеушілерінің бірлескен еңбегі екенін білдіреді. Төмендегі 8 және 9-суреттер осы мәліметтерді толығырақ көрсетеді.

8-сурет. Жарияланымдардың жалпы саны.

9-сурет. Q1 журналындағы жарияланымдар

Ғылыми зерттеулердің әсерін көрсететін Университеттің салалар бойынша сараланған дәйексөз индексінің (FWCI) көрсеткіші орташа әлемдік көрсеткіштен (1,0) едәуір асып, барлық қазақстандық жоғары оқу орындары арасындағы ең жоғары көрсеткіш - 1,98 мәніне жетті. Бұл ықпал ету көрсеткіші Дьюк Университеті және Сингапур Ұлттық университеті сияқты біздің стратегиялық серіктестерімізді қоса алғанда, әлемдік элиталық университеттермен бірдей деңгейде.

Төмендегі 10-сурет әртүрлі пәндік салалар үшін жарияланымдар көлемі және FWCI туралы толық ақпаратты қамтиды. Ол институционалдық деңгейде біздің FWCI жоғары болғанымен, ол пәндік салаға байланысты түрленетінін және кейбір салаларда осы көрсеткішті жақсарту бойынша шаралар қабылдау қажеттігін көрсетеді.

10-сурет. Пәндік салалар бойынша FWCI.

Зерттеулердің стратегиялық бағыттары

НУ-дың зерттеу қызметі іргелі және қолданбалы ғылымдарды қамтиды және бес басым бағытқа стратегиялық назар аударады:

- Әлеуметтік-экономикалық трансформация;
- Жасанды интеллект: НУ-дың Ақылды жүйелер мен жасанды интеллект институты (ISSAI) 2024 жылы айтарлықтай жетістіктерге қол жеткізіп, Қазақстандағы ЖИ саласындағы жетекші зерттеу және инновациялық орталық ретіндегі рөлін нығайтты. ISSAI-дың күш-жігері Қазақстанда жасанды интеллектті зерттеу, білім беру және қолдану салаларын едәуір ілгерілетіп, институтты елдің цифрлық трансформациясындағы басты орталыққа айналдырды;
- Денсаулық және әл-ауқат;
- Жаңа материалдар мен технологиялар;
- Энергетика және қоршаған орта.

SciVal талдауының мәліметінше, өнімділігі ең жоғары пәндер:

- Инженерия;
- Компьютерлік ғылымдар;
- Материалтану;
- Физика және астрономия;
- Әлеуметтік ғылымдар;
- Медицина.

11-сурет төменде пәндік салалар бойынша зерттеу қызметінің көлемін көрсетеді.

11-сурет. Зерттеу салалары.

Профессор Атакан Варол Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевпен.

Фотосуретте 2024 жылдың желтоқсанында Қазақстан Республикасының Президенті Қасым-Жомарт Тоқаевпен бірге түсірілген профессор Атақан Варол бейнеленген. Бұл сәт — біздің Ақылды жүйелер мен жасанды интеллект институтымызда (ISSAI) әзірленген қазақ тіліне арналған алғашқы ірі тілдік модель – KazLLM жобасының іске қосылу рәсімі.

Студенттердің ғылыми зерттеулерге қатысуы

Студенттердің ғылыми зерттеулерге қатысуы артып келеді; НУ студенттерді зерттеу жобаларына тарту бойынша университеттер арасында көшбасшы болып табылады. 2024 жылы НУ студенттерімен бірлесіп жазылған 251 мақала жарияланды, олардың 70%-ы Q1 санатындағы журналдарда жарық көрді. Авторлардың көпшілігі – PhD докторанттары (50%), одан кейін магистранттар (28%) және бакалавриат студенттері (негізінен соңғы курс, 15%). Одан кейінгі орындарда медицина (MD) студенттері (4%) және резидентура студенттері (3%) тұр. Студенттердің қатысуымен шыққан жарияланымдардың жартысы Инженерия және цифрлық ғылымдар мектебінде (51%) дайындалған.

Халықаралық ынтымақтастық

Халықаралық серіктестікпен бірлесіп жазылған жарияланымдардың үлесі Scopus дерекқорында индекстелген барлық жарияланымдардың 64,5%-ын құрайды. Осындай бірлескен жұмыстардың салалық өлшенген дәйексөз индексі (FWCI) 2,26 деңгейінде, бұл көрсеткіш осы зерттеулерге қатысты әлемдік орташа деңгейден екі есе жоғары екенін білдіреді. Бұл көрсеткіш Университеттің халықаралық зерттеу ынтымақтастығы стратегиясының сәттілігін, сондай-ақ бірлескен жұмыстың жоғары танылуы мен ықпалын көрсетеді. Сонымен қатар, НУ-дың 10% жарияланымдары Қазақстандағы басқа университеттердегі әріптестермен бірлесіп жазылған. 3-кестеде осы туралы толығырақ мәлімет берілген.

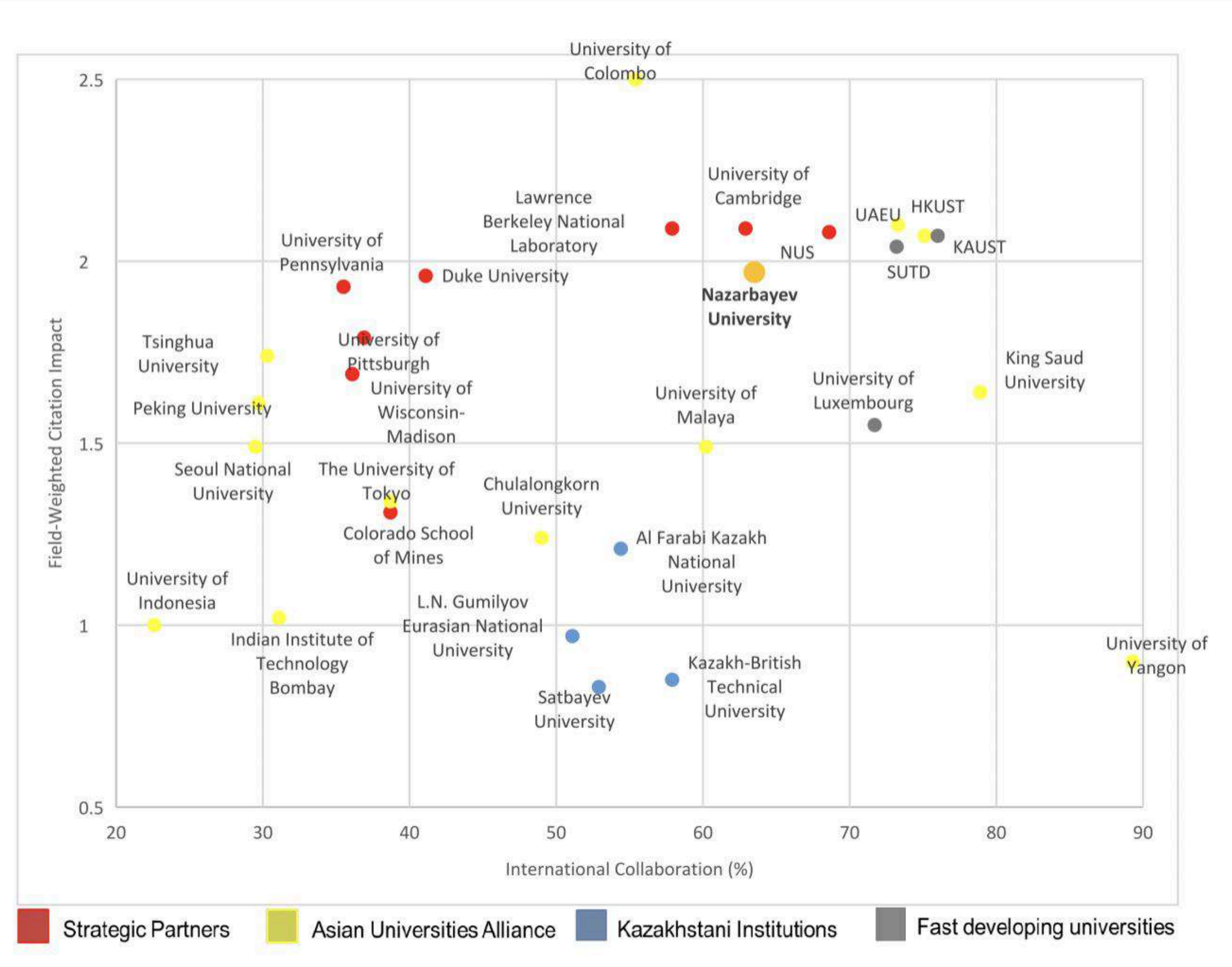
3-кесте. НУ-дың ғылыми ынтымақтастығы.

Метрика	Рейтингі	Жарияланымдар саны	Дәйексөз	Жариялауға дәйексөз	Дәйексөз индексі
Халықаралық ынтымақтастық	64.5%	4420	71294	16.1	2.26
Тек ұлттық ынтымақтастық	10%	685	4738	6.9	0.96
Тек институционалдық ынтымақтастық	18.2%	1251	11147	8.9	1.37
Жеке авторлық (ынтымақтастықсыз)	7.3%	498	2034	4.1	1.13

Бенчмаркинг

Жоғары бәсекеге қабілеттілікке жету үшін жаһандық ғылыми зерттеу ландшафтының түсінігі және Назарбаев Университетінің шетелдік ұқсас жоғары оқу орындарымен салыстырғандағы нәтижелерін бағалау қажет. Төмендегі сурет 2020 жылдан 2024 жылға дейінгі салыстырмалы талдау негізінде жасалған, ол Университеттің FWCI көрсеткіші және халықаралық ынтымақтастық деңгейі (%) бойынша жағдайын бағалайды. Бұл талдау Университеттің стратегиялық серіктестері, Азия университеттері альянсының мүшелері, жылдам дамып келе жатқан университеттер және Қазақстандағы басқа да жетекші оқу орындарымен салыстырғанда жүргізілді. Нәтижесінде, Назарбаев Университетінің FWCI көрсеткіші халықаралық деңгейде бәсекеге қабілетті екенін және халықаралық ғылыми зерттеу ынтымақтастығынан әлеуетті пайда табатынын растайды.

12-сурет. НУ халықаралық ынтымақтастығы.

Бәсекеге қабілетті позиция және мойындалу

Times Higher Education (THE) 2025 дүниежүзілік университеттер рейтингінде (2024 жылғы қазанда жарияланған) Назарбаев Университеті 501–600 аралығындағы орнын сақтап қалды. Бұл көрсеткіш Университетке әлемдегі үздік зерттеу университеттерінің жоғарғы 24–29% қатарына кіруге мүмкіндік берді. Қазақстанда НУ ғылыми зерттеулердің көлемі мен сапасы бойынша бірінші орынды иеленіп отыр, ал ТМД аймағындағы университеттер арасында бесінші орында тұр. Сонымен қатар, НУ 2024 жылғы Қазақстанның ұлттық Хирш индексі рейтингінде бірінші орынға ие болды.

Бұдан бөлек, Назарбаев Университетінің 35 профессоры Стэнфорд университетінің ғаламдық рейтингі бойынша әлемдегі ең көп дәйексөз келтірілетін 2% ғалымдар қатарына енді. Бұл – Орталық Азиядағы кез келген басқа университетпен салыстырғанда ең жоғары көрсеткіш. Аталған ғалымдар нанотехнология, қоғамдық денсаулық сақтау, энергетика, компьютерлік ғылымдар, молекулалық биология, инженерия және әлеуметтік ғылымдар сияқты салаларға маманданған.

Times Higher рейтингіндегі НУ позициясы.

#501-600

THE 2025 жылғы
халықаралық
университеттер рейтингінде

24-29%

үздік халықаралық зерттеу
университеттерінің
қатарында

#106

жас университеттердің
әлемдік рейтингінде

Зерттеулерді ішкі ғылыми қаржыландыру және жобалар

2024 жылы НУ 91 зерттеу жобасын қолдады, оның ішінде:

- 2024-2026 жылдардың ішкі гранттық бағдарламасы шеңберінде оқытушылардың басшылығымен 37 жаңа зерттеу жобасы;
- 8 жоба ЖИ-мен байланысты мәселелерге бағытталған;
- 46 бірлескен зерттеу жобалары халықаралық сараптамалық бағалаудан кейін қаржыландыру үшін мақұлданды.

Бұл жобалар климаттық моделдеуді, тау-кен өндіру саласының тұрақты дамуын, білім беру реформасын, кванттық материалдар мен робототехника саласындағы озық әзірлемелерді қоса алғандағы тақырыптардың кең ауқымын қамтиды.

Инновациялар және ұлттық ықпал

2024 жылы Медицина мектебі Roche Diagnostics компаниясы мен Денсаулық сақтау министрлігімен серіктестікте Қазақстандағы алғашқы диагностикалық модельдеу орталығын ашты.

Назарбаев Университетінің Ақылды жүйелер және жасанды интеллект институты KazLLM – қазақ, орыс, түрік және ағылшын тілдерінде оқытылған үлкен тілдік модельді таныстырды. Бұл модель ұлттық ресурс болып табылады және қазіргі уақытта мемлекеттік мекемелерде қолданылады.

Сонымен қатар, Назарбаев Университетінің кәсіпкерлік зерттеу орталығы (NURCE) Қазақстан Республикасының Сауда министрлігі тарапынан әйел кәсіпкерлігінің дамуына қосқан үлесі үшін марапатталды, бұл НУ зерттеу экожүйесінің кең қоғамдық ықпалын көрсетеді. Назарбаев Университеті ұлттық басымдықтарға сай тиімді зерттеулер жүргізуге және Қазақстанның экономикалық дамуы мен инновациялық экожүйесіне үлес қосуға ұмтылады. Зерттеу нәтижелерін коммерцияландырудың арқасында Университет ғылыми жаңалықтарды нақты қосымшаларға көшіруде, салалық ынтымақтастыққа жәрдемдесуде және білімге негізделген секторлардың өсуін қолдауда негізгі рөл атқарады. Төменде НУ-дың экономикалық дамуға және зерттеулерге негізделген инновацияларға қосқан үлесін көрсететін жобалардың мысалдары келтірілген:

KazLLM

Ақылды жүйелер және жасанды интеллект институты (ISSAI) Қазақстанның өмір сүру сапасын жақсарту және экономикалық дамуға қолдау көрсету үшін генеративті жасанды интеллект саласындағы жетістіктерді пайдалануға мүмкіндік беретін үлкен тілдік модель — ISSAI KAZ-LLM әзірледі. ISSAI KAZ-LLM Қазақстан үшін ең өзекті үш тілде — қазақ, орыс және ағылшын тілдерінде контент жасауға арналған, сонымен қатар түркі тілдері тобының өкілі ретінде түрік тілін де қосымша қолдайды. Бұл бастама қазақстандық қоғам мен экономиканың барлық салаларын жеке қажеттіліктерге сай жасанды интеллект технологиялары арқылы қызмет көрсетуге бағытталған.

Маңыздысы, бұл модель Қазақстанның мәдени мұрасын — оның идеологиялық көзқарастарын, тарихи контексттерін және елдің бірегей ұлттық ерекшелігін көрсететін арнайы білімдерін сақтап, насихаттауға да ықпал етеді. Осы күш-жігер арқылы ISSAI KAZ-LLM ұлттық жасанды интеллект жобалары тілдік кедергілерді жеңіп, жаһандық жасанды интеллект экожүйесінің дамуына елеулі үлес қосатынын көрсетеді.

Литий-ионды аккумуляторларға арналған материалдар өндірісі

Бұл жобаның мақсаты – отандық никель, кобальт және марганецті пайдалана отырып, катодтық материал прекурсорларын өндіруге арналған пилоттық өндірістік нысан құру. Жоба Қазақстанның аккумуляторлық материалдарға деген импорттық тәуелділігін азайту, таза энергияға көшу процесін қолдау және жоғары технологиялық өндіріс пен экспорт арқылы экономиканы әртараптандыру ісінде стратегиялық маңызға ие.

Тиісті технология әзірленді, халықаралық ғылыми серіктестіктер орнатылды, шетелдік өндірушілермен келіссөздер басталды. Мемлекеттік органдар мен өнеркәсіп өкілдерімен ынтымақтастықта инфрақұрылымды дамыту, сынақтан өткізу және ауқымын кеңейту бойынша кезең-кезеңімен жүзеге асырылатын жоспар дайындалды.

IntelliWatch — электр қозғалтқыштары мен генераторларға арналған жасанды интеллект негізіндегі мониторинг жүйесі

Жоба жасанды интеллект негізінде электрқозғалтқыштар, генераторлар және трансформаторлар үшін предиктивті мониторинг пен қызмет көрсету жүйесін әзірлеуде. Бұл жүйе ақауларды ерте кезеңде анықтауға, вибрациялық және акустикалық талдауға, сондай-ақ жүктемені болжауға мүмкіндік береді. Нәтижесінде өндірістік активтердің тиімділігі артып, тоқтап қалу уақыты азаяды.

Қазіргі таңда жүйенің прототипі Назарбаев Университеті кампусында жұмыс істеп тұр, ал өнеркәсіптік серіктестермен пилоттық сынақтар өткізу туралы келісімдерге қол қойылды. 20–30 мониторинг құрылғысын шығаратын өндірістік желіні іске қосу жоспарлануда. Энергетика және тау-кен өндіру салаларынан жобаға болашақта белсенді қатысу күтіледі.

CodiPlay — мектептерде бағдарламалауды оқытуға арналған B2G-шешім

CodiPlay – бұл балаларға мобильді құрылғыларда бағдарламалауды үйренуге мүмкіндік беретін үкіметке бағытталған цифрлық білім беру шешімі. Ол ұлттық білім беру жүйесін жаңғыртуда және өңірлердегі цифрлық алшақтықты қысқартуда қайта құрушы рөл атқарады. Платформа ЮНИСЕФ пен Қазақ білім академиясының қолдауымен 10 елдегі 300-ден астам мектепте қолданылады. Ол 1200-ден астам мұғалімді оқытты және ұлттық білім беру басымдықтарына сай келу үшін жергілікті билік органдары, білім департаменттері мен орталық министрліктерімен стратегиялық серіктестік аясында өңірлік деңгейде дамуын жалғастыруда.

Кеңейтілген оңалтуға арналған A-GEAR «Astana Gait» экзоскелеті

A-GEAR экзоскелеті инсульт пен бала церебралды сал ауруынан кейінгі жағдайларды қоса алғанда, қозғалысқа қабілеті шектелген адамдардың қалпына келуіне қолдау көрсетуге арналған. Ол халықаралық баламаларға қарағанда жеңіл және икемдірек, үш есе үнемді және адамның табиғи қозғалысына сәйкес келеді. Клиникалық сынақтар Қазақстанда өткізілді және нормативтік тіркеу жұмыстары жүргізілуде. Өндіріс 2025 жылдың басында медицина саласындағы дистрибьюторлар мен ғылыми қаржыландыратын ұйымдармен серіктестіктің қолдауымен басталуы жоспарлануда. Жоба АҚШ, Ұлыбритания және Австралияның жетекші ұйымдарымен ғылыми ынтымақтастықты да қолдайды.

ALEM — ағзаларды нормотермиялық сақтау және тасымалдау жүйесі

ALEM донорлық ағзаларды сақтау және тасымалдау үшін нормотермиялық жүйені әзірлеуге бағытталған, бұл жүйе трансплантациядан бұрын диагностика, емдеу және потенциалды модификация жүргізуге мүмкіндік береді. Бұл технология Қазақстанның денсаулық сақтау жүйесінің маңызды қажеттілігін қанағаттандырады, отандық трансплантация мүмкіндіктерін қолдап, импортқа тәуелділікті төмендетеді. Жоба медициналық өндіріс лицензиясы мен ISO сертификатын алды, клиникалық сынақтар мен өндіріс 2025–2026 жылдарға жоспарланған. Шешім Қазақстанның денсаулық сақтау инновациялары көрмесі аясында Осакадағы ЭКСПО-2025-те таныстырылады.

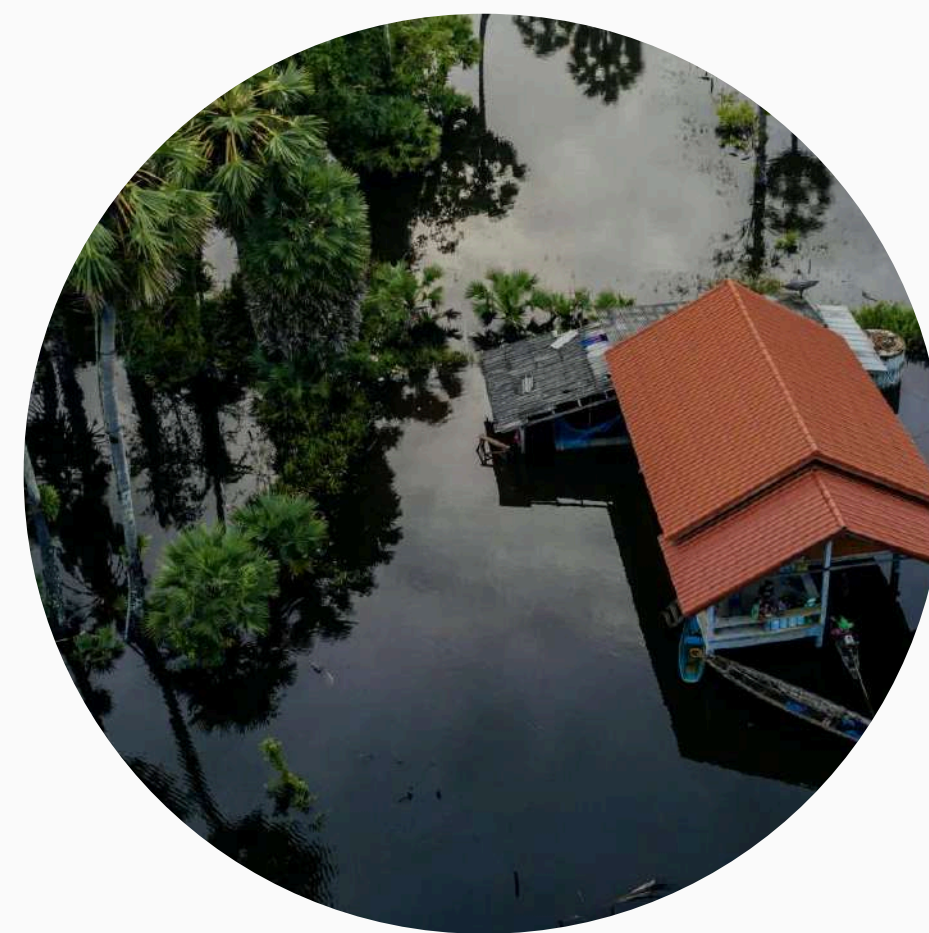
SmartView Innovations — үймелік сілтісіздендіру тиімділігін арттыру

Бұл стартап тау-кен секторында үймелік сілтісіздендіру кезінде воблердің жұмысын автоматтандырылған түрде бақылау жүйесін ұсынады, ол алтын өндіру көрсеткіштерін, еңбек өнімділігін және жұмысшылар қауіпсіздігін едәуір арттырады. Бір пилоттық жоба аяқталды, екіншісі Түркістандағы ірі тау-кен компаниясымен жүзеге асырылуда. Компания өңірлік деңгейде кеңеюді және жазылымға негізделген модель арқылы шетелдік нарықтарға шығуды жоспарлап отыр. Алты елдегі 42 миллион долларлық нарық әлеуетімен бұл шешім халықаралық коммерцияландыруға бағытталған.

SUDS және жасанды интеллект негізіндегі су тасқыны тәуекелдерін бақылау және азайту жүйесі

Бұл жоба су тасқыны тәуекелдерін азайту, су қауіпсіздігін қамтамасыз ету және биологиялық әртүрлілікті қолдау мақсатында табиғи шешімдер мен жасанды интеллект негізіндегі технологияларды пайдалана отырып, қалалық су ресурстарын басқарудың көпфункционалды тәсілін ұсынады. Пилоттық жоба Назарбаев Университетінің Ғылыми паркінде неміс серіктестерімен бірлесіп әзірленуде және оған имитациялық модельдер мен жасанды интеллектке негізделген мониторинг кіреді. Болашақ кезеңдерге тұрақты қалалық дренаждық жүйелерді (SUDS) салу, жер үсті және жер асты ағындарын бақылау, сондай-ақ климаттың өзгеруіне бейімділікті қолдау үшін спутниктік топографиялық және топырақтық модельдеу жұмыстары жоспарланған.

Отандық қатерлі ісікке қарсы препаратты әзірлеу

Жоба қазіргі уақытта тиімді емі жоқ глюкозаға тәуелді индукцияланған тотығу стрессі механизмі арқылы KRAS мутациясы бар ісік жасушаларына әсер ететін жаңа обырға қарсы терапияны әзірлеуге бағытталған. I және II фазадағы клиникалық сынақтар барлық қатысушыларда аурудың тұрақтануын және бір жағдайда ісік көлемінің кішіреюін көрсетті. Мемлекеттік ғылыми гранттармен қолдау тапқан бұл жоба компоненттерді өндіруді жергілікті деңгейде іске асыруға және 2027 жылға қарай халықаралық нарыққа шығуға бағытталған ауқымды клиникалық сынақтарға дайындалуда.

IHT Central Asia — медициналық құрылғыларды өндіруге арналған қазақстандық-испандық бірлескен кәсіпорн

Бұл қазақстандық-испандық бірлескен кәсіпорнын 2023 жылы барлық қажетті лицензиялар мен сапа сертификаттарын алып, коронарлық стенттер мен баллондарды өндіруді сәтті іске қосты. 2000-нан астам медициналық құрылғы шығарған компания енді хирургиялық жіптер сияқты жаңа өнім түрлеріне кеңейуде. Жоспарларға Назарбаев Университетінің Зерттеу және инновациялар жүйесімен (HYRIS) бірлескен ҒЗТҚЖ орталығын құру және Орталық Азия өңірлік нарықтарына шығу кіреді. Бұл бастама Қазақстандағы денсаулық сақтау саласындағы инновациялар экожүйесін қолдай отырып, мемлекеттік сатып алуларды оңтайландырып, отандық өндірістің мүмкіндіктерін кеңейтеді.

Кванттық технологиялар зертханасы — кванттық есептеулер инфрақұрылымын әзірлеу

Кванттық технологиялар зертханасының жобасы Назарбаев Университетін кванттық ғылым саласындағы ұлттық көшбасшы ретінде қалыптастыруды мақсат етеді. Бұл мақсатқа кванттық есептеулер мен байланысқа арналған базалық инфрақұрылымды дамыту арқылы қол жеткізілмек. Жоба кванттық алгоритмдер, шифрлау әдістері және масштабталатын аппараттық шешімдер саласындағы қолданбалы зерттеулерге баса назар аударады. Жоба халықаралық академиялық және салалық серіктестермен ынтымақтастықты, жоғары білікті мамандарды даярлауды және деректер қауіпсіздігі мен ғылыми модельдеу салаларында пилоттық қолданбаларды қамтиды. Ұзақ мерзімді мақсаттар — технология трансфері, Қазақстанда кванттық зерттеулер экожүйесін қалыптастыру және постцифрлық дәуірдегі ұлттық технологиялық егемендікке үлес қосу.

Тұрақты даму мақсаттарына (ТДМ) сәйкестік

Назарбаев Университетінде жүргізілетін зерттеулер БҰҰ-ның Тұрақты даму мақсаттарына (ТДМ) сәйкес келеді. 2011–2024 жылдар аралығында НУ-дағы барлық жарияланымдардың 35%-ы бір немесе бірнеше ТДМ-ға арналған болды. Ең көп ұсынылған мақсаттар мыналар болды:

- ТДМ 3 (Жаксы денсаулық және салауатты өмір салты) – 1115 жарияланым;
- ТДМ 7 (қолжетімді және таза энергия) – 1031 жарияланым;
- ТДМ 9 (өнеркәсіп, инновациялар және инфрақұрылым) – 428 жарияланым.

Бұл сандар НУ-дың жаһандық сын-қатерлерге адалдығын және оның тұрақты прогреске қосқан үлесін көрсетеді.

Зерттеу инфрақұрылымы және орталықтандырылған ғылыми зертханалар

Назарбаев Университетінің жоғары тиімді зерттеулерге арналған инфрақұрылымы жедел дамуда. Университетте оқу зертханаларынан бөлек жүзден астам мамандандырылған зерттеу зертханалары бар. Олардың қатарында инженерлік, компьютерлік ғылымдар және физикалық ғылымдар салаларына арналған біржақты мамандандырылған зерттеу ресурстарын қолдайтын әлемдік деңгейдегі «орталықтандырылған ғылыми зертханалар» бар. Орталықтандырылған ғылыми зертханалар туралы толығырақ:

- 2018 жылдан бастап негізгі зерттеу құралдарының саны 25-тен 77-ге дейін ұлғайды;
- Қазіргі уақытта НУ-да негізгі төрт бағыт бойынша 23 мамандандырылған зертхана жұмыс істейді: электрондық микроскопия, аналитикалық химия, материалтану және биотехнология;
- Тек 2023 жылы ғана жүйе 410 бірегей пайдаланушыға қызмет көрсете отырып, зерттеу жабдығына 7962 сұранысты өңдеді;
- 2022 жылы іске қосылған НУ нанофабрикациялық кешені Қазақстанда микро/наножүйелер мен қазіргі заманғы материалдар саласында жаңашылдық жұмыстарды жүргізуге мүмкіндік беретін ISO 6 таза үй-жайы бар алғашқы нанолаборатория болып табылады.

ҚАРЖЫЛЫҚ ШОЛУ

2022-2025 қаржылық көрсеткіштері

НУ-дың ішкі нормативтік құжаттарына сәйкес, бюджеттеу тиісті жылдың 1 қаңтарынан басталып, 31 желтоқсанында аяқталады.
2024 жылғы қаржылық нәтиже 4-кестеде көрсетілгендей 3,7 млрд теңге мөлшерінде оң болып қалыптасты.
2025 жылға арналған болжамдар ақпарат үшін келтірілген.

4-кесте. НУ-дың қаржылық көрсеткіштері

	2022	2023	2024*	2025
	факт	факт	жедел *	жоспар
Кірістер, млн теңгемен	80 873	78 632	83 008	82 741
млн. АҚШ доллары	175	172	177	171
Шығыстар, млн теңгемен	83 525	92 721	79 357	81 882
млн. АҚШ доллары	181	203	170	169
Қаржылық нәтиже, млн теңгемен	-2 651	-14 089	3 651	859
млн. АҚШ доллары	-6	-31	7	2

* - 2024 жыл бойынша жедел деректер

4-кестенің негізгі тұстары:

2022 жылдың соңына қарай қаржылық нәтиже теріс болып, -2,6 млрд теңге мөлшерінде болды, ал 2023 жылдың соңына қарай бұл көрсеткіш -14,1 млрд теңгеге дейін өсті. Алайда 2024 жылы бірнеше стратегиялық шаралар қабылданып, оның ішінде шығыстарды 15%-ға қысқарту жүзеге асырылды, нәтижесінде 3,7 млрд теңге мөлшерінде оң нәтиже алынды.

Жалпы кірістер біртіндеп өсуде: 2022 жылы кіріс 80,9 млрд теңгені құраса, 2024 жылы бұл көрсеткіш 83 млрд теңге деңгейінде. Өсу қарқыны – 2,6%.

2024 жылы менеджмент қаржылық тұрақтылықты қамтамасыз ету шараларын қабылдап, нәтижесінде шығыстар 15%-ға төмендеп, жыл соңында 79,4 млрд теңге болды.

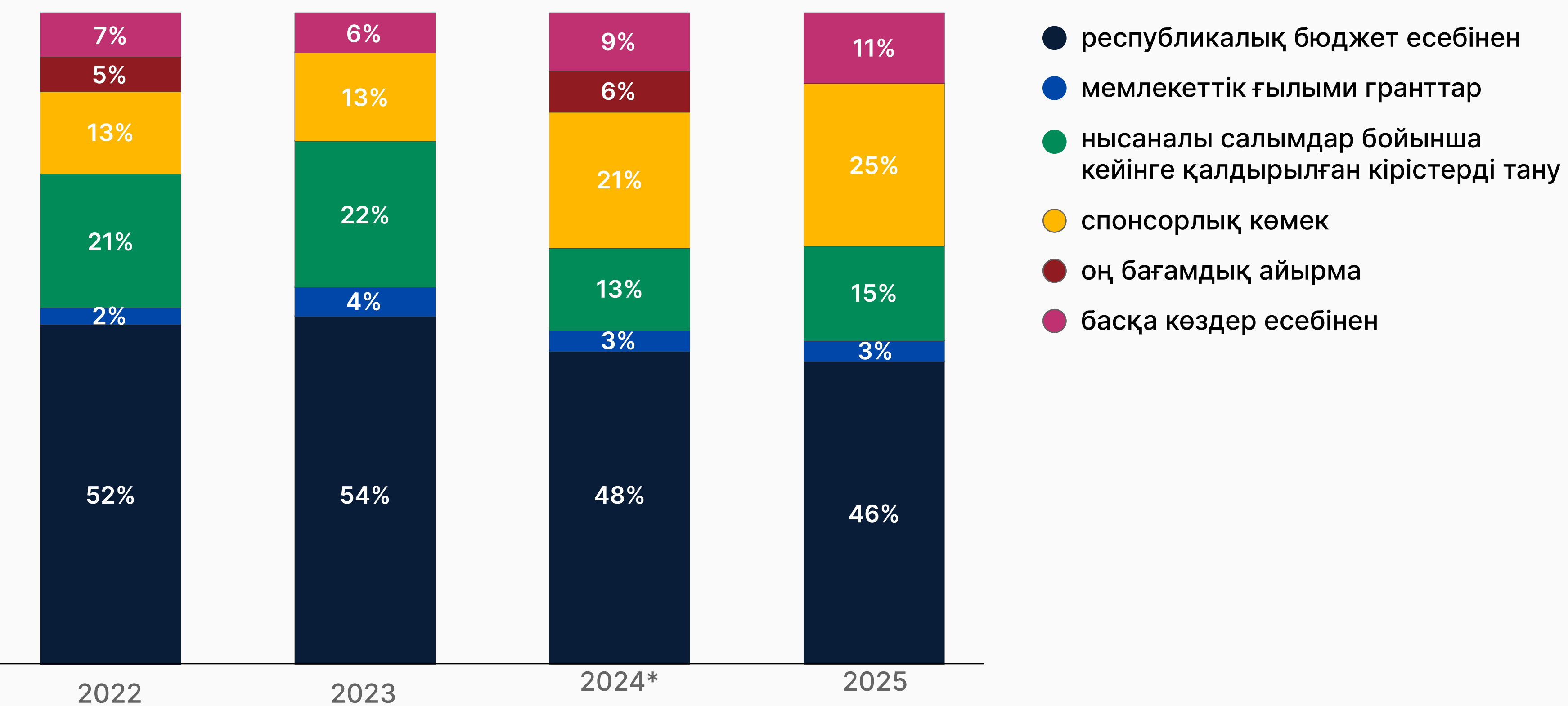
Мәлімет үшін: 2025 жылғы шығыстарды да бақылауда ұстау нәтижесінде оң қаржылық нәтиже тіркелді.

Сондай-ақ, 2023 жылы 203 млн АҚШ долларына тең шығыс 2024 жылы 170 млн АҚШ долларына дейін төмендегенін атап өту керек.

Қаржыландыру көздері

Соңғы жылдары Назарбаев Университетінің қаржыландыру көздері едәуір өзгерді. 13-суреттен көрініп тұрғандай, Университеттің жалпы бюджетіндегі мемлекеттік қолдаудың көлемі азайды, ал Университет өзге көздерден — демеушілік қаражаттар, оқу ақысы және ақылы қызметтерден түсетін басқа да табыстар арқылы қаржыландыруды көбейтуде.

13-сурет. 2022-2025 жылдардағы кірістер құрылымы.

* - 2024 жыл бойынша жедел деректер

13-суреттің негізгі тұстары:

Мемлекеттік қаржыландыру мынадай сомаларды (сұр аймақтарды) қамтиды:

- республикалық бюджеттен (2022 жылы 52%)
- нысаналы салымдар бойынша кейінге қалдырылған кірістерді тануға (2022 жылы 21%)
- мемлекеттің ғылыми гранттарына (2022 жылы 2%).

2022 жылы НУ-дың мемлекет кірісі жалпы кірістің 75%-ын құрады. 2024 жылы бұл көрсеткіш 64% құрады (республикалық бюджет есебінен 48%, нысаналы салымдар бойынша кейінге қалдырылған кірістерді тану 13% және мемлекеттің ғылыми гранттары 3%).

Мемлекеттік қолдаудың қысқаруы ішінара демеушілік көмек көлемінің ұлғаюымен өтелді. 2022 жылы демеушілік көмек бюджеттің шамамен 13%-ын құраса, 2024 жылы бұл көрсеткіш 20%-ға жетті. Демеушілік қаражаттың негізгі көлемі Назарбаев Қоры тарапынан келеді. 2024 жылы Назарбаев Қоры 30 млн АҚШ долларын бөлді, бұл 2022 жылға қарағанда 15 млн АҚШ долларына көп.

Ақылы оқудан түсетін табыс үлесін біртіндеп ұлғайту жоспарлануда.

Мәлімет үшін:

Республикалық бюджеттен түсетін кірістер негізінен студенттердің оқу шығындарын жабуға арналған мемлекеттік білім беру тапсырысы бойынша кірістерді қамтиды.

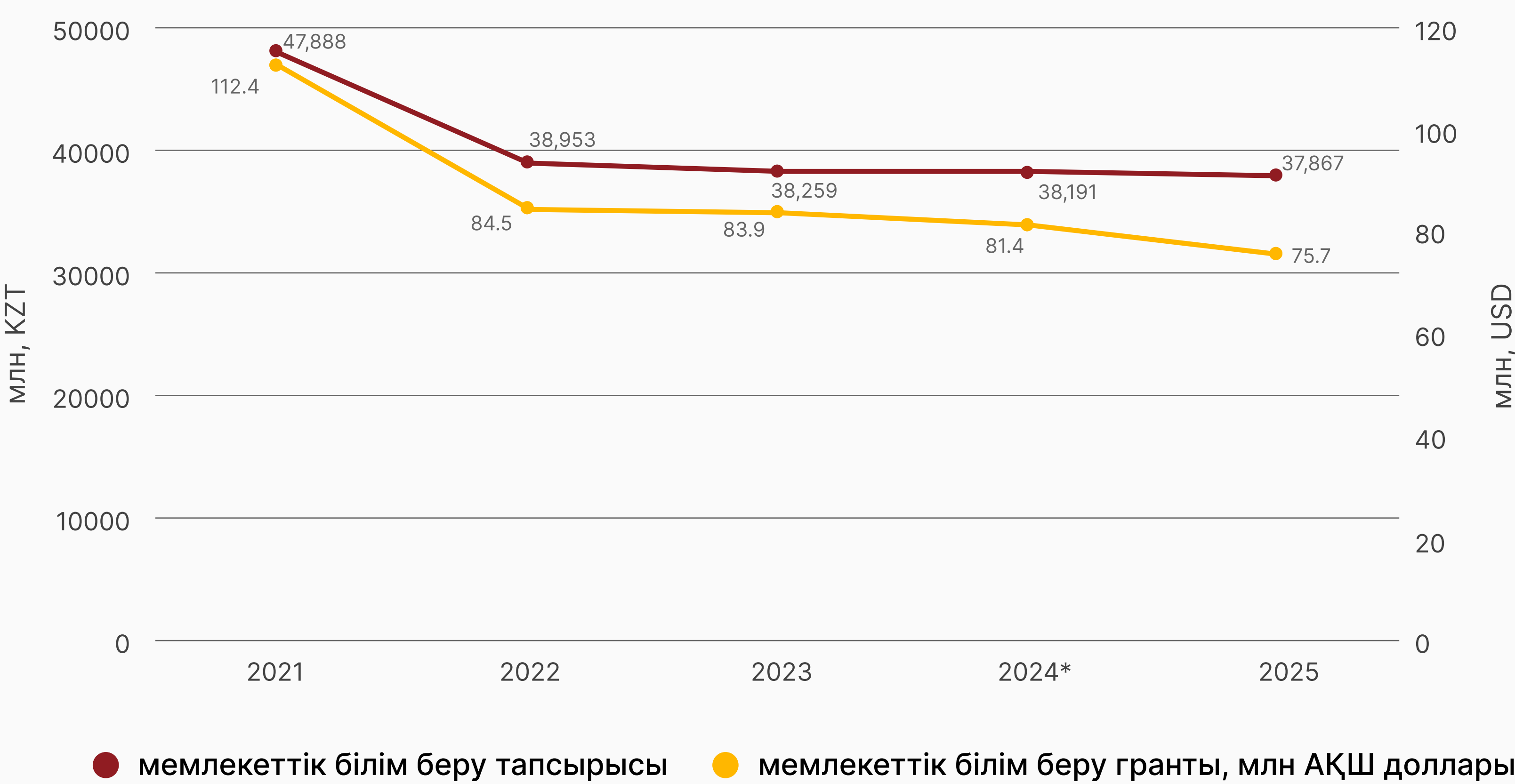
Мақсатты аударым бойынша кейінге қалдырылған табыс — Бұл амортизациялық төлемдер бойынша кейінге қалдырылған табысты тану болып табылады. Халықаралық қаржылық есеп стандарттары (ХҚЕС) 20 бойынша, «Мемлекеттік субсидиялар ұйымның осы субсидияларды өтеуге арналған шығындарын танытатын кезеңдерінде жүйелі негізде пайда немесе зиян құрамында танытылады». Университет жағдайында активтерді сатып алу, құрылыс және қайта құруға бөлінген мақсатты жарналар тиісті активтердің амортизациясының есептелуіне пропорционалды түрде пайда немесе зиян құрамында танытылады.

Мемлекеттік ғылыми гранттар — республикалық бюджеттен бөлінетін қаражат, бірақ олар Қазақстан Республикасы Ғылым және жоғары білім министрлігінің Ғылым комитеті немесе басқа мемлекеттік органдардың гранттары аясында берілетін қаржылар.

2021-2025 жылдарға арналған мемлекеттік қаржыландыру үрдістері.

14-суретте Назарбаев Университетін республикалық бюджеттен қаржыландыру туралы толық ақпарат көрсетілген.

14-сурет. Республикалық бюджеттен қаржыландыру.

14-суреттің негізгі тұстары:

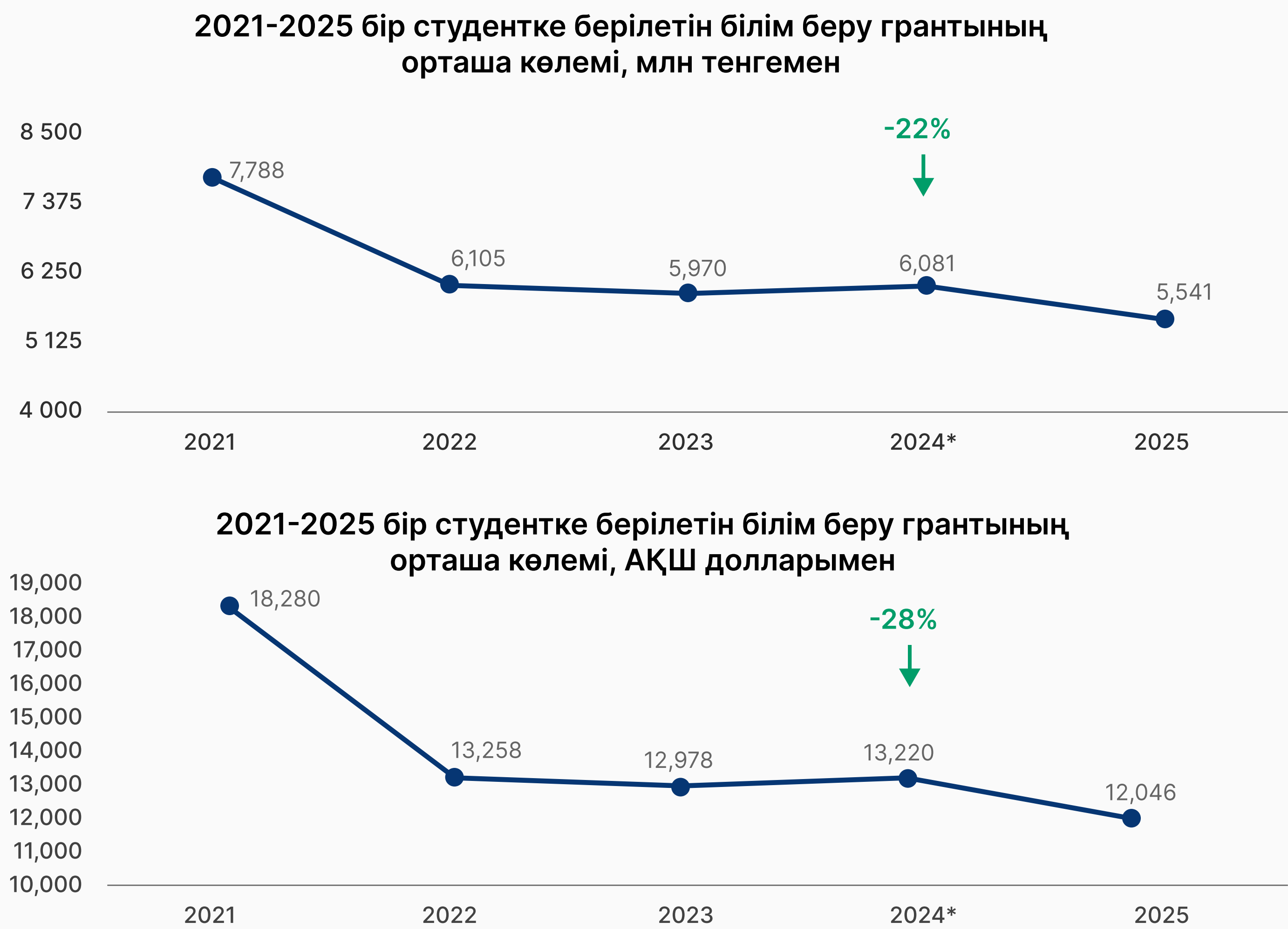
2021 жылы Назарбаев Университетіндегі мемлекеттік білім беру тапсырысы 47,8 млрд теңгені құраған. 2022 жылы бұл көрсеткіш күрт төмендеп, содан бері шамамен 38 млрд теңге деңгейінде сақталуда. Төмендеу – 21%.

Мәлімет үшін: 2021 жылы мемлекеттік білім беру тапсырысының көлемі 112,4 млн АҚШ долларын құраса, 2024 жылы бұл көрсеткіш 82 млн АҚШ долларына дейін төмендеп, 27% қысқарғанын көрсетеді.

2021-2025 жылдардағы білім беру гранты мөлшерінің төмендеуі.

2022 жылдан бері мемлекеттік білім беру тапсырысының жалпы сомасы тұрақты деңгейде қалып отыр, бірақ АҚШ долларындағы сомасы төмендеді. Соған қарамастан, мәселенің әлеуметтік маңыздылығын ескере отырып, Назарбаев Университеті мемлекеттік гранттар (Назарбаев Университетінің мемлекеттік гранттары) бойынша студенттерді қабылдау көрсеткіштерін төмендеткен жоқ, бұл оқитын студенттердің орташа жылдық санының өсуіне алып келді. Нәтижесінде, 15-сурет көрсеткендей, әрбір студент үшін ҚР ҒЖБМ-нан алатын білім беру грантының орташа көлемі жыл сайын төмендеп отыр.

15-сурет. 2021-2025 жылдарға бір студентке білім беру грантының орташа мөлшері.

15-суреттің негізгі тұстары:

Назарбаев Университетіне мемлекеттен берілетін білім беру грантының орташа көлемі 2021 жылы 7,8 млн теңгеден 2024 жылы 6 млн теңгеге дейін төмендеп, 22%-ға азайды.

Мәлімет үшін: білім беру грантының доллармен есептелген орташа көлемі теңгемен салыстырғанда көбірек төмендеді. 2021 жылы білім беру грантының орташа мөлшері 18 280 АҚШ долларын құраса, 2024 жылы 13 220 АҚШ долларына дейін қысқарды. Төмендеу – 28%.

Мемлекеттік қолдаудың қысқаруы инфляцияның айтарлықтай өсуі мен ұлттық валютаның бағамының төмендеуімен сәйкес келді. Халықаралық деңгейдегі ЖОО мәртебесіне ие, құрамында халықаралық деңгейдегі оқытушы-профессорлар кадрлары басым Университет үшін бұл айтарлықтай жүктеме болды.

Мәлімет үшін: сонымен қатар, Назарбаев Университеті мемлекеттік гранттарға қоса жыл сайын «Алаш», «Ыбырай Алтынсарин», «Абай» секілді ішкі гранттарға (250-ден астам адам) талантты студенттерді қабылдайды, бұл гранттар Университеттің өз қаражатымен қаржыландырылады.

2024 және 2025 жылдардағы кірістер құрылымы.

2024 жылға арналған мемлекеттік қаржыландырудан және қаржыландырудың басқа көздерінен түсетін кірістер туралы толық ақпарат және олардың 2025 жылға арналған болжамдары 5-кестеде келтірілген.

5-кесте. 2024-2025 жылдардағы НУ кірістері.

Атауы	2024*	2025	Откл.	2024*	2025	Откл.
	в млн тенге			в млн долл. США		
Жалпы табыс	83 008	82 741	-267	177	171	-6
Мемлекеттік білім беру тапсырысы	36 373	36 064	-309	78	74	-3
Ғылыми-зерттеу гранттары	4 369	4 274	-95	9	9	-1
Мақсатты жарналар	771	392	-379	2	1	-1
Мақсатты жарналар бойынша кейінге қалдырылған кірістерді тану	11 261	12 445	1 185	24	26	2
Қаржыландырудың басқа көздері:	30 235	29 565	-670	64	61	-3
Демеушілік қаражат	17 066	20 926	3 860	36	43	7
Ақылы оқыту, тренингтер мен семинарлар	2 826	4 139	1 313	6	9	3
Басқа да кірістер	10 343	4 500	-5 843	22	9	-13

* - 2024 жыл бойынша жедел деректер.

5-кестенің негізгі тұстары:

2024 жылы мемлекеттік қаржыландырудан түскен кіріс 52,7 млрд теңгені құрады, оның ішінде кірістер мыналардан түсті:

- Мемлекеттік білім беру тапсырысынан – 36,4 млрд теңге;
- Ғылыми-зерттеу гранттарынан – 4,4 млрд теңге;
- Мақсатты жарналардан – 771 млн теңге.
- Мақсатты жарналар, амортизациялық аударымдар, ақшалай емес шығыстар бойынша кейінге қалдырылған кірістерді тану - 11,2 млрд теңге.

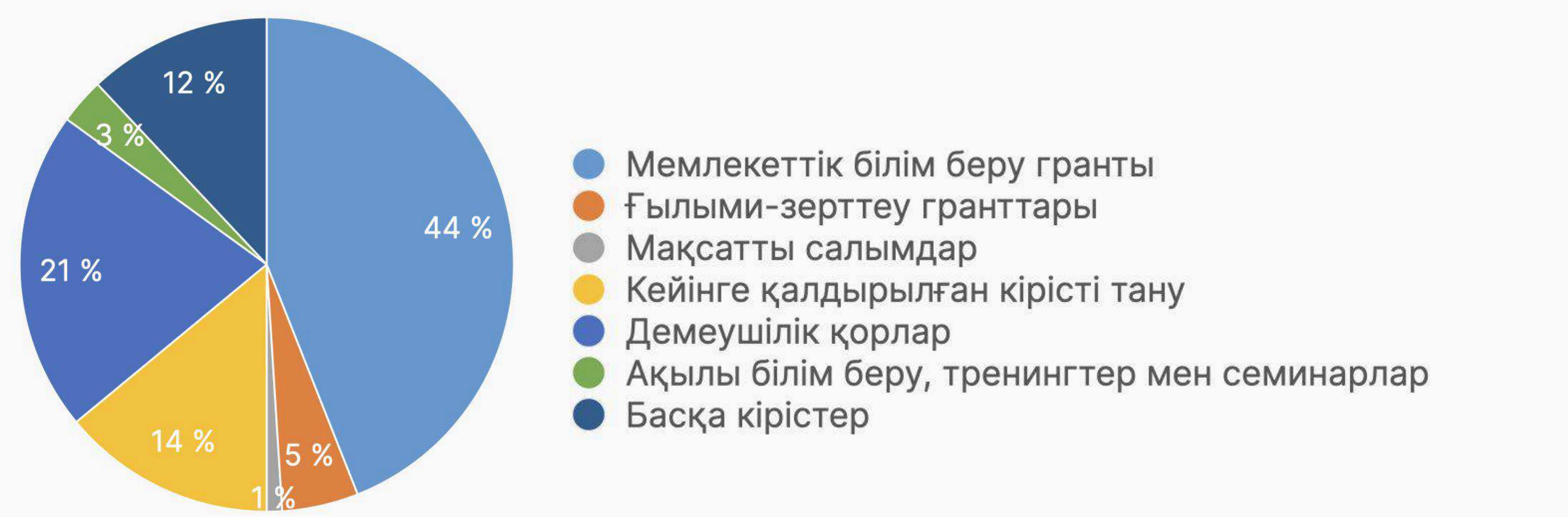
2024 жылы басқа қаржыландыру көздерінен түскен кіріс 30,2 млрд теңгені құрады, оның ішінде кірістер мыналардан түсті:

- Демеушілік қаражаттан – 17 млрд теңге;
- Ақылы оқыту, тренингтер мен семинарлардан – 2,9 млрд теңге;
- Басқа кірістерден – 10,3 млрд теңге.

5-кестеде көрсетілгендей, 2024 және 2025 жылдардағы жалпы кірістер көрсеткіштері біршама ғана өзгереді: 2025 жылға болжанған жалпы кіріс 2024 жылмен салыстырғанда 267 млн теңгеге төмен. Алайда тереңірек талдау демеушілік қаражаттан түскен кірістің 3,9 млрд теңгеге, сондай-ақ ақылы оқыту, тренингтер мен семинарлардан түскен кірістің 1,3 млрд теңгеге артқанын көрсетеді. Бұл үрдістер Назарбаев Университетінің табыс көздерін әртараптандыруға, атап айтқанда академиялық және зерттеу қызметін қолдау үшін жаңа демеушілер тартуға және ақылы негізде оқитын студенттер санын көбейтуге ұмтылысын көрсетеді.

2024 жыл көрсеткіштерінде «Басқа кірістер» санатына жатқызылған 5,4 млрд теңге көлеміндегі валюталық айырма ескерілген. Бұл ақшалай емес есепке алу 2025 жылға болжанған басқа кірістер деңгейінің 2024 жылмен салыстырғанда төмен болуына негізгі себеп болып табылады.

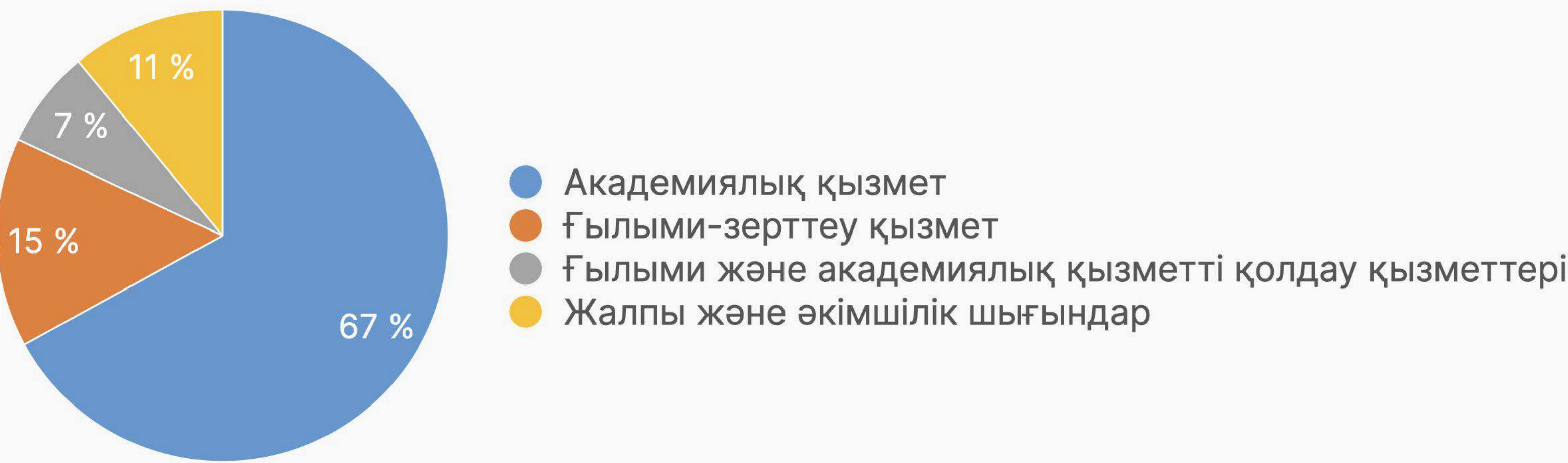
16-сурет. 2024 жылғы НУ кіріс көздерінің үлесі

2024 жылғы шығыстардың құрылымы

Төмендегі 17-суретте 2024 жылғы НУ шығыстарының құрылымы туралы ақпарат берілген.

17-сурет. 2024 жылғы НУ шығыстарының құрылымы

17-суреттің негізгі тұстары:

Жалпы шығыстардың 67%-ын құрайтын шығыстардың үлкен бөлігі академиялық қызметке, ең алдымен студенттерді оқыту ұйымдастыруға бағытталды. Назарбаев Университеті (НУ) көпұлтты оқытушы-профессорлар құрамын (бұдан әрі –ОПҚ) қалыптастыруға ықпал етеді, әлемнің түкпір-түкпірінен сарапшыларды тартады. Нәтижесінде академиялық қызметке арналған шығыстардың айтарлықтай бөлігі ОПҚ жалақысына және ОПҚ-ға қатысты, валюта айырбас бағамының өзгерістеріне сезімтал шығыстарға бағытталады.

2024 жылы академиялық қызметке арналған шығыстардың ең үлкен үлесі (53%) ОПҚ жалақыларына, онымен байланысты салықтар мен қосымша шығыстарға жұмсалды. Амортизациялық аударымдар (ақшалай емес есепке алулар) екінші ең үлкен үлесті – 20%-ды құрады. Кампустың және инфрақұрылымның шығыстары 9%-ды, ал кітапхана және IT-қызметтер 8%-ды қамтыды. Студенттерге қатысты шығыстар, оның ішінде ішкі гранттардың стипендиялары мен сапарлар, 3%-ды құрады. Қалған 7%-ы Университеттің серіктес оқу орындарынан кеңес беру қызметтері, тұтыну материалдары, зертханалық жабдықтар және басқа да бірінші қажеттіліктерге арналған операциялық шығыстарға жұмсалды.

Назарбаев Университеті ғылыми ғылыми кемелдікке ұмтылады және өз зерттеулерінің Қазақстан мен аймақтың әлеуметтік-экономикалық дамуына белсенді ықпал етуін қамтамасыз етеді. 17-суретте көрсетілгендей, 2024 жылы НУ шығыстарының 15%-ы ғылымға бағытталды.

Назарбаев Университеті көпұлтты оқу орны болғандықтан, онда студенттер, оқытушылар мен қызметкерлер әлемнің 60-тан астам елін танытады, әкімшілік шығындар оның әртүрлі және серпінді ортасын сақтауда маңызды рөл атқарады. Бұл шығыстар Университеттің қызметіне қажетті кең ауқымды іс-шараларды қамтиды, соның ішінде академиялық бағдарламаларды басқару, студенттер қызметтері және кампус нысандары. 2024 жылы әкімшілік шығыстардың жалпы бюджеттегі үлесі 11% болды.

Ескерту: Әкімшілік шығыстарға әкімшілік персоналдың жалақысы және оған байланысты шығыстар (жалпы әкімшілік шығыстардың 68%-ы), коммуналдық қызметтер мен тұтыну материалдары (17%), сондай-ақ іс-шараларды ұйымдастыру, халықаралық ынтымақтастық және студенттер мен қызметкерлердің тәжірибесін жақсартуға бағытталған қызметтерге арналған операциялық шығыстар (әкімшілік шығыстардың 7%-ы) кіреді. Қалған шығыстар амортизациялық аударымдардан тұрады, олар әкімшілік шығыстардың 8%-ын құрады.

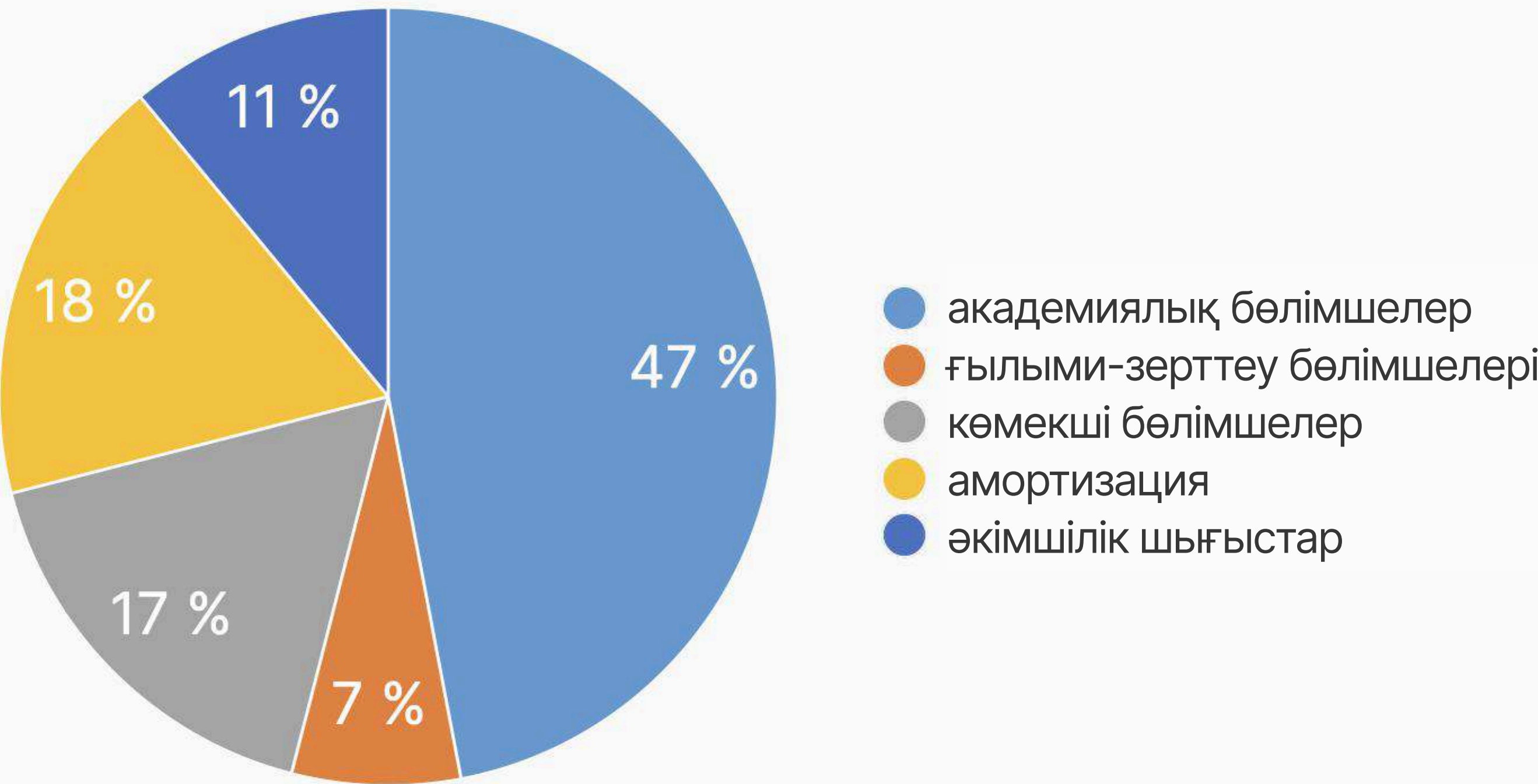
2024 жылы ғылыми және академиялық қызметті қамтамасыз ету бөлімдерінің шығыстары жалпы бюджеттің 7%-ын құрады. Бұл шығыстарға зертханаларды күтіп ұстау, зерттеу және академиялық қызметті қолдау үшін қажетті инженерлік қызметтер, сондай-ақ Назарбаев Университетінің National Laboratory Astana (NLA) сияқты ұйымдарының шығыстары кірді.

2024 жылы Назарбаев Университеті өзінің 14 жылдық тарихындағы ең көп ғылыми жобаларды басқарды. Күнтізбелік жылдың ішінде НУ 322 жобаны іске асыруға жетекшілік етті: оның ішінде 2024 жылы басталған 128 жоба (83 сыртқы грант және оқытушыларға арналған 45 ішкі грант), ал 194 жоба бірнеше жылдық мерзімі бар гранттар болып табылады, олар бұрынғы кезеңдерде басталып, 2024 жылдың желтоқсанына дейін жалғасқан. Белсенді жобалардың шамамен үштен екісі (217 жоба) бәсекеге қабілетті, сараптамадан өткен механизмдер арқылы қаржыландырылды; ал үштен бір бөлігі (шамамен 65 жоба) — Horizon Europe, NIH, Азия даму банкі немесе ҒЗТКЖ келісімшарттары сияқты халықаралық демеушілік қаржыландыру алды, бұл Назарбаев Университетінің халықаралық беделінің артып келе жатқанын көрсетеді.

Осы жобаларды жүзеге асыру үшін Назарбаев Университеті 23 зертхананы және 77 ғылыми аспаптан тұратын арнайы жабдықты пайдаланды, оның ішінде Қазақстандағы алғашқы ISO 6 стандартындағы нанөңдеу кешені бар. Бұл зертханалар 2023-2024 оқу жылында 410 ерекше пайдаланушыдан құралған шамамен 8000 жабдық пайдалану өтінімін өңдеді, тек НУ ғалымдарын ғана емес, сонымен қатар Қазақстанның 40-тан астам жоғары оқу орындарының ғалымдарын да қызмет көрсетті.

2024 жылғы бөлімшелер бойынша шығыстар

18-сурет. 2024 жылғы НУ бөлімшелерінің шығыстар үлесі.

18-суреттің негізгі тұстары:

18-суретте көрсетілгендей, 2024 жылы Назарбаев Университетінің жалпы шығыстарының 47%-ы академиялық бөлімшелерге тиесілі болды. Академиялық бөлімшелерге мыналар жатады: Жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар мектебі (ЖӘҒҒМ), Инженерия және цифрлық ғылымдар мектебі (ИЦҒМ), Медицина мектебі (ММ), Жоғары бизнес мектебі (ЖБМ), Дайындық мектебі (ДМ), Жоғары білім беру мектебі (ЖББМ), Тау-кен ісі және жер ғылымдар мектебі (ТІЖҒМ) және Жоғары мемлекеттік саясат мектебі (ЖМСМ). Әр мектеп нақты пәндердің қажеттіліктерін ескере отырып әзірленген ерекше академиялық және зерттеу мүмкіндіктерін ұсынады. 18-сурет академиялық бөлімшелер ішіндегі шығыстардың үлестірілуін көрсетеді.

2024 жылы Назарбаев Университетінің мектептерінен бөлек, ғылыми қызметке бағытталған бөлімшелер де болды, мысалы, National Laboratory Astana және NURIS. NURIS сондай-ақ бірлескен ғылыми жобаларды (Collaborative Research Projects - CRP) үйлестіреді. CRP әртүрлі пән салаларының ғалымдары арасындағы пәнаралық ғылыми серіктестіктерді қолдау және дамыту үшін құрылған және НУ мен Қазақстандағы басқа университеттер арасындағы ынтымақтастықты нығайтуды мақсат етеді. Осы бөлімшелердің шығыстар үлесі 7%-ды құрады.

2024 жылы әкімшілік шығыстардың үлесі 11%-ды, ал бөлімшелер көрсететін қолдаудың үлесі 17%-ды құрады. Аталған екі бөлімше Университеттің негізгі қызмет бағыттарына — академиялық және ғылыми қызметті үйлестіруге, студенттерге қолдау көрсетуге және кампус инфрақұрылымының жұмысын қамтамасыз етуге — қолдау көрсетеді.

Қалған бөлігі — амортизациялық (ақшалай емес) шығыстар, олар бюджеттегі жалпы шығыстардың шамамен 18%-ын құрайды.

19-сурет. 2024 жылғы НУ мектептері шығыстарының үлесін академиялық бөлімшелер бойынша бөлу

19-суреттің негізгі тұстары:

19-суретте көрсетілгендей, Назарбаев Университетінің ең ірі мектептері — ЖӘҒҒМ (34%) және ИЦҒМ (22%) — 2024 жылғы академиялық бөлімшелердің шығыстарының ең үлкен үлесін құрады. Қалған мектептер бірігіп, академиялық бөлімшелер бюджетінің 44% құрады.

2024–2025 жылдардағы капиталдық шығыстар

Университет жыл сайын активтерді дамыту, жаңарту және заманауи деңгейге келтіруге қаражат бөледі. Төмендегі кестеде Назарбаев Университетінің 2024 және 2025 жылдарға арналған негізгі капиталдық салымдары млн теңгемен және млн АҚШ долларымен көрсетілген.

6-кесте. Капиталдық шығыстар.

	2024	2025	2024	2025
	млн теңгемен		млн. АҚШ долл.	
Жалпы капиталдық салымдар	9 920	6 662	21	14
Құрылыс, қайта жаңарту	5 418	2 193	12	5
Материалдық-техникалық жарақтандыру және ақпараттандыру	4 530	4 469	9	9
АТ инфрақұрылымы	723	1 050	1	1
Мектептер мен ғылыми топтарға арналған жабдықтар	3 422	2 812	7	6
Басқа да негізгі құралдар мен материалдық емес активтер	385	607	1	1

2024 жылдың қорытындысы бойынша күрделі салымдардың нақты көлемі 9,9 млрд теңгені құрады, оның 5,4 млрд теңгесі негізінен Виварий ғылыми-білім беру кешенінің құрылысын аяқтауға бағытталды. Жоба халықаралық стандарттарға сәйкес іске асырылуда.

Сонымен қатар, 4,5 млрд теңге білім беру процесінің тиімді жұмысын, ғылыми-зерттеу және әкімшілік қызметті қамтамасыз ету үшін материалдық-техникалық жабдықтау және информатизацияға бағытталды, оның ішінде:

- аудиторияларға арналған жабдықтар - проекторлар мен экрандар, оқытушылар мен студенттерге арналған компьютерлер мен ноутбуктер, интерактивті тақталар, жиһаз (үстелдер, орындықтар, кафедралар)
- ғылыми жабдықтар - зертханалық аспаптар, әртүрлі салалардағы зерттеулерге арналған жабдықтар, ғылыми эксперименттер жүргізуге арналған мамандандырылған құралдар мен құрылғылар
- бағдарламалық қамтамасыз ету - білім беру және ғылыми мақсаттарға арналған лицензияланған бағдарламалар, операциялық жүйелер және деректер қауіпсіздігін қамтамасыз етуге арналған вирусқа қарсы бағдарламалық қамтамасыз ету
- кітапхана ресурстары - оқулықтар мен ғылыми кітаптар, электрондық ресурстарға жазылулар, дерекқорлар мен журналдар
- жылыту, желдету, ауа баптау жүйелерін қамтамасыз етуге арналған жабдық
- қауіпсіздік және бейнебақылау - бейнебақылау камералары, кіруді бақылау жүйелері, мониторинг және деректерді қорғауға арналған жабдық.

20-сурет. 2024 жылғы материалдық-техникалық жарақтандыру және ақпараттандыру жөніндегі активтердің негізгі санаттары.

ӘЛЕУМЕТТІК ЫҚПАЛ

◆ Сыртқы серіктестіктер және қоғамдық даму саласындағы үлес

Халықаралық ынтымақтастық

НУ Орталық Азияда және бүкіл әлемде өз ықпалын және беделін кеңейтуді мақсат етеді. Құрылған сәттен бастап НУ-дың стратегиялық бағыты әлемнің жетекші университеттері мен зерттеу орталықтарымен серіктестік орнатуға бағытталған, бұл оның халықаралық танымалдылығын арттырды. 22 елді қамтитын бұл ынтымақтастық оқытушылар, студенттер және қызметкерлер арасында алмасуды қамтамасыз етіп, бірлескен зерттеу бастамаларын ынталандырады және НУ-ды әлемдік академиялық қауымдастықтағы негізгі қатысушыларының бірі ретінде позициялайды.

НУ өз жетістіктерін жаһандық академиялық желілерге белсенді қатысу арқылы көрсетті және әртүрлі әлеуметтік топтардан талантты студенттер мен зерттеушілерді тартты. 2017 жылы құрылған Азия университеттері альянсының (AUA) негізін қалаушылардың бірі ретінде НУ өңірлік және жаһандық мәселелерді, әсіресе жоғары білім, экономикалық даму және ғылыми прогресті шешуді мақсат етеді, қатысушылар арасындағы ынтымақтастықты қолдау арқылы. AUA құрамына 14 елден 15 университет кіреді:

- Цинхуа университеті (Қытай);
- НУ (Қазақстан);
- Гонконг ғылым және технология университеті;
- Токио университеті (Жапония);
- Сеул ұлттық университеті (Оңтүстік Корея);
- Сингапур ұлттық университеті (Сингапур);
- Бомбей Үнді технологиялық институты (Үндістан);
- Индонезия университеті (Индонезия);
- Чулалонгкорн университеті (Таиланд);
- Малайя университеті (Малайзия);
- Коломбо университеті (Шри-Ланка);
- Янгон университеті (Мьянма);
- Пекин университеті (Қытай);
- Біріккен Араб Әмірліктерінің Университеті (Біріккен Араб Әмірліктері);
- Король Сауда университеті (Сауд Арабиясы).

Жаһандық қатысуын одан әрі нығайту мақсатында Назарбаев Университеті халықаралық университеттермен бірлескен оқу бағдарламаларына көңіл бөлетін болады, осылайша оқыту және зерттеу саласындағы беделін арттырады. Сондай-ақ, НУ-дың мүдделі тараптармен коммуникация стратегиясы халықаралық конференциялар, семинарлар өткізуге, әлемдік деңгейдегі сарапшылар мен ғалымдарды НУ-дың академиялық қауымдастығымен ынтымақтастыққа тартуға және білім алмасудың белсенді алаңын құруға ерекше мән береді.

Стейкхолдерлермен өзара іс-қимыл және әлеуметтік жауапкершілік

Назарбаев Университеті әзірлеп жатқан мүдделі тараптармен өзара іс-қимыл және сыртқы коммуникациялар стратегиясы жергілікті және халықаралық стейкхолдерлермен ынтымақтастықты күшейтуге, өңірлік және жаһандық мәселелерді шешудегі Университеттің рөлін арттыруға және оның бастамаларының жұртшылыққа ықпалын кеңейтуге бағытталған. Жоғары білім беру саласындағы көшбасшы ретінде НУ білім беру, ғылыми зерттеулер және қоғамдастықты тартуды біріктіре отырып, мемлекеттік басқару, өнеркәсіп, денсаулық сақтау және мемлекеттік қызмет салаларына елеулі үлес қосуды мақсат етеді. Бұл стратегиялық бағыт Қазақстанның ұлттық басымдықтарымен тығыз байланысты және үздіксіз білім беруді, Тұрақты даму мақсаттарын (ТДМ), Корпоративтік әлеуметтік жауапкершілікті (КӘЖ) және Тұрақты даму үшін білім беруді (ТДББ) қолдайды.

НУ ұлттық әлеуетті арттыру жөніндегі күш-жігер аясында маңызды рөл атқарды – Қазақстанның жоғары оқу орындарынан 500-ден астам жоғары және орта буын басшыларын оқытып, Академиялық көшбасшылық институтының кәсіби даму бағдарламаларына 2000-нан астам қатысушыны тартты. Университет сонымен қатар зерттеулердің кең экожүйесін қолдайды – озық зерттеу жабдықтары мен ортақ зертханалық кеңістіктерге қолжетімділік ұсына отырып, ел бойынша 40-тан астам университетке пайдасын тигізіп, ғылыми зерттеулердің тиімділігі мен сапасын арттыруға ықпал етеді. НУ Медицина мектебі мен Университеттік медициналық орталық халықаралық стандарттарға сай интеграцияланған денсаулық сақтау модельдерін әзірлеу және медицина мамандарын даярлау бойынша көш бастап тұр. Бүгінде біздің 9 000 түлегіміз ел экономикасының барлық негізгі секторларында жұмыс істейді, және олардың арасынан басшылық лауазымдарға тағайындалатындар саны артып келеді.

Болашаққа көз жүгірте отырып, НУ жоғары білім беру саласындағы мамандарға арналған мақсатты оқыту және даму бағдарламалары арқылы өз ықпалын кеңейтуді, ұлттық консультативтік бастамаларға сараптамалық қолдау көрсетуді және University Bridge жобасына 800 қатысушыны тартуды жоспарлап отыр. Бұл бастамалар еліміз бойынша академиялық және зерттеу салаларындағы ынтымақтастықты нығайтуға, сондай-ақ академиялық қауымдастық пен үкімет арасындағы әріптестік арқылы дәлелдерге негізделген саясатты әзірлеуге ықпал ететін болады.

Білім беру сапасы және мүдделі тараптардың қанағаттанушылығы

Аккредиттеу және рейтинг

Times Higher Education жаһандық рейтингі

Бұрын атап өтілгендей, Назарбаев Университеті (НУ) 2025 жылғы Times Higher Education (THE) әлемдік университеттер рейтингінде (2024 жылғы қазанда жарияланған) 501–600 аралығындағы орынды иеленіп, әлемдегі зерттеу университеттерінің 24–29% тобына кіреді. Бұл НУ-дың Орталық Азиядағы ең жоғары рейтингке ие Университет және өңірдің ең беделді жоғары оқу орындарының бірі екенін айқындайды. Өңірлік рейтингтерге мыналар кіреді:

- М.В. Ломоносов атындағы Мәскеу мемлекеттік университеті (107);
- Мәскеу физика-техникалық институты (251-300);
- Н.Э. Бауман атындағы Мәскеу мемлекеттік техникалық университеті (351-400);
- НУ (501-600);
- Әл-Фараби атындағы Қазақ ұлттық университеті және Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті сияқты басқа да ірі қазақстандық жоғары оқу орындары неғұрлым төмен позицияда (тиісінше 1201 + және 1501 +).

Аккредитация

Назарбаев Университеті халықаралық деңгейде мойындалған академиялық кемелдікке жетуге ұмтылады және ең жоғары беделге ие сыртқы органдар арқылы бағдарламаларды аккредиттеуге басымдық береді.

- Мемлекеттік басқару және мемлекеттік саясат бағыттары бойынша Жоғары мемлекеттік саясат мектебінің магистратура бағдарламалары 2019 жылы Мемлекеттік басқару саласындағы еуропалық аккредиттеу қауымдастығы (EAPAA) және 2023 жылы Мемлекеттік саясат, істер және басқару мектептері желісі (NASPAA) тарапынан сәтті аккредитациядан өтті.
- Академиялық мақсаттарға арналған ағылшын тілі бағдарламасы (FEAP 010 және 020 модульдері) Дайындық мектебінде 2020 жылы Академиялық мақсаттарға арналған ағылшын тілін оқыту жөніндегі британдық қауымдастық (BALEAP) тарапынан аккредиттелді және 2024 жылы қайта аккредиттеуден өтті. НУ — ТМД елдері арасындағы BALEAP аккредиттеуін алған алғашқы Университет болды.
- Жоғары бизнес мектебі университеттік бизнес-мектептерді дамыту қауымдастығының (AACSB) аккредиттеуін алу процесінде. Full-Time және Executive MBA бағдарламалары 2023 жылы MBA қауымдастығы (AMBA) және Business Graduates Association тарапынан аккредиттеуінен өтті. AACSB мен AMBA — бизнес-білім беру саласындағы үш негізгі жаһандық аккредиттеу ұйымдарының қатарына кіреді. Қазіргі уақытта Мектеп AACSB аккредиттеуіне арналған жыл сайынғы шолу процесіне қатысуда.
- 2024 жылы Медицина мектебі Медицина докторы (MD) бағдарламасы бойынша халықаралық аккредиттеуді алды. Бұл аккредиттеуді Дүниежүзілік медициналық білім беру федерациясы (WFME) мойындаған Еуразиялық жоғары білім және денсаулық сақтау саласындағы сапаны қамтамасыз ету және аккредиттеу орталығы (ECAQA) берді. Қазіргі таңда Мектеп өзінің Қоғамдық денсаулық сақтау магистрі (MPH) бағдарламасы үшін Қоғамдық денсаулық сақтау саласындағы білім беруді аккредиттеу агенттігінің (APHEA) аккредиттеу рәсімінен өтуде. Мектеп APHEA ұйымына өзін-өзі бағалау туралы есебін тапсырды.
- Жоғары білім мектебі Жоғары білім сапасын қамтамасыз ету агенттігі (QAA) арқылы Халықаралық бағдарламаларды (IPA) аккредиттеу үшін өтініш беруге бағыт алуда.
- Назарбаев Университетінің үш мектебінен – Инженерия және цифрлық ғылымдар мектебі (SEDS), Тау-кен ісі және жер туралы ғылымдар мектебі (SMG), Жаратылыстану, әлеуметтік және гуманитарлық ғылымдар мектебі (SSH, STEM) – 7 бағдарлама Инженерия және технологиялар жөніндегі аккредиттеу кеңесінің (ABET) аккредиттеуіне дайындалуда. ABET аккредиттеуі бағдарламаның жаһандық еңбек нарығында STEM салаларындағы маңызды бағыттарға дайын мамандар даярлауға қажетті стандарттарға сай екенін растайды. Мектептер өз бағдарламаларын ABET талаптарына сәйкестендіру үшін қайта қарап, даярлықты бағалау рәсіміне өтінім берді. Бағдарламалар тізімі мынадай:
 - электротехника және есептеу техникасы саласындағы инженерия бакалавры; компьютерлік ғылымдар саласындағы ғылымдар бакалавры (SEDS);
 - мұнай инженериясы саласындағы ғылымдар бакалавры (SMG);
 - физика; химия; математика; биологиялық ғылымдар саласындағы ғылымдар бакалавры; (SSH).

Назарбаев Университеті Ұлыбританияның Жоғары білім сапасын қамтамасыз ету агенттігі (QAA Ұлыбритания) жүргізетін Халықаралық сапа шолуы (IQR) рәсімінен өтіп жатыр, оның нәтижесі институттық аккредиттеу болады. QR жоғары оқу орындарының Еуропалық жоғары білім кеңістігіндегі (ESG) сапаны қамтамасыз етуге арналған 10 стандарт пен ұсынымдарға сәйкестігіне негізделген. Назарбаев Университеті сыртқы бағалау комиссиясын 2024 жылғы қыркүйек айында қабылдады.

Түлектер

Назарбаев Университетінің түлектері өздерінің білім алу тәжірибесіне жоғары деңгейде қанағаттанатынын үнемі көрсетіп, Университетпен тығыз байланысын сақтайды. Түлектердің басым бөлігі — оннан сегізі — қайта мүмкіндік берілсе, Назарбаев Университетін таңдаған болар еді деп жауап берді, бұл Университеттің олардың академиялық және кәсіби өміріне тигізген терең әсерін айқын көрсетеді. Қызығы, НУ-ға қанағаттану деңгейі уақыт өте келе артып отырады: бакалавр дәрежесін аяқтаған түлектердің 82%-ы және магистратура түлектерінің 87%-ы оқу бітіргеннен кейінгі үш жыл ішінде білімдеріне жоғары баға берді, бұл оқу бітірген кезіндегі көрсеткіштен жоғары. Бұл өткен уақыттағы мақұлдау НУ-дың табысты мансап құру мен одан әрі білім алудағы тұрақты құндылығын айқындайды. Сонымен қатар, түлектер кәсіби қызметке және аспирантурада оқуға дайындық деңгейінің жоғары екенін атап өтті, ал оқу бітірген кездегі жағдаймен салыстырғанда оң қабылдаудың едәуір өскені байқалады.

Академиялық дайындықтан бөлек, НУ түлектері маңызды кәсіби және қоғамдық рөлдерге белсенді қатысады. Олардың көпшілігі білім беру, ғылыми-зерттеу және тәжірибе жұмыстары (НИОКР), ақпараттық технологиялар және қаржы салалары сияқты түрлі салаларда орта және жоғарғы деңгейдегі лауазымдарды атқарады. Түлектер өз мансабында НУ-да алған аналитикалық ойлау, кәсіпқойлық және өзін-өзі басқару сияқты дағдыларды жиі қолданады, олардың 70%-дан астамы өз жұмысындағы және өміріндегі негізгі аспектілерге өте қанағаттанғанын айтады. Түлектердің шамамен жартысы білімін жалғастырған, көпшілігі инновациялар мен кәсіпкерлікпен айналысады, ал басым бөлігі НУ-мен байланысын менторлық бағдарламаларға, іс-шараларға және институционалдық қолдауға қатысу арқылы сақтап қалғысы келеді. Бұл нәтижелер университеттің академиялық жетістіктермен қатар ұзақ мерзімді кәсіби және жеке өзін-өзі жүзеге асыруды дамытудағы табысын көрсетеді.

Студенттер

Назарбаев Университетінің студенттері академиялық тәжірибеге, оның ішінде білім сапасы мен кампустың мүмкіндіктеріне жоғары деңгейде қанағаттанатынын хабарлайды.

2024 жылғы бірінші курс бакалавриат студенттері арасында жүргізілген сауалнама нәтижелеріне сәйкес, Назарбаев Университеті студенттерінің көпшілігі өздерінің білім алу тәжірибесіне жоғары қанағаттанушылық танытты. Жалпы студенттердің 82%-ы алған білімдеріне қанағаттанғанын айтты, ал 91%-ы академиялық талаптар туралы жақсы хабардар екенін білдірді. Студенттер сондай-ақ күткендері мен нақты жағдай арасындағы үйлесімділікті оң бағалады: 64%-ы өз тәжірибесінің күткен деңгейге сәйкес немесе одан да жоғары екенін атап өтті. Сонымен қатар, студенттер оқытудың сапасын 71% деңгейінде бағалады және Университеттің ресурстары мен қызметтеріне — кітапханаға, зертханаларға, студенттер қызметіне және әкімшілік қолдауға — ерекше жоғары баға берді, олардың әрқайсысы 96% қанағаттанушылық көрсеткішіне ие болды.

Назарбаев Университетіне деген жалпы көзқарас оң болып қалды: жауап бергендердің 87%-ы Университетті басқаларға ұсынатынын, ал 71%-ы егер мүмкіндік берілсе, НУ-ды қайта таңдар еді деп атап өтті. Жалпы алғанда, сауалнама нәтижелері Назарбаев Университетінің академиялық табысқа, жеке тұлғаның дамуына және мансапқа дайындыққа қолдау көрсететін тұтас әрі жоғары сапалы білім беру тәжірибесін ұсынуын жалғастырып жатқанын растайды.

БОЛАШАҚ ПЕРСПЕКТИВАЛАР МЕН ЖОСПАРЛАР

Назарбаев Университетінің Қазақстанның экономикалық және әлеуметтік дамуына үлес қосу басты миссиясымен академиялық және ғылыми көшбасшылыққа жету жөніндегі стратегиялық көрінісі мыналарды қамтиды:

- Аймақтық және жаһандық деңгейде көрнекті жетістіктерімен танылған жетекші зерттеу университеті мәртебесін нығайту;
- Технологияларды, инновацияларды беру және стартаптар экожүйесін дамыту арқылы экономикалық өсімді ынталандыру;
- Әлеуметтік осал топтар мен шетелдік студенттерге жоғары білімге қолжетімділікті кеңейту;
- Стратегиялық серіктестік пен білім алмасу арқылы ұлттық білім беру стандарттарын көтеру;
- Қазақстан үшін өңірлік маңызы бар, оқытудың жоғары сапасымен, тартымды студенттік өмірімен, бәсекеге қабілетті ғылыми зерттеулерімен және Қазақстанның дамуына терең берілгендігімен танымал, әлемдік деңгейдегі университет моделін қалыптастыру.

Назарбаев Университеті өзінің академиялық және ғылыми әлеуетін нығайтып, халықаралық беделін арттыруға ұмтылады. 2027 жылға қарай НУ әлемнің үздік 500 университеті қатарына және Times Higher Education Asia рейтингінде үздік 100-ге енуге талпынады.

Алғашында 2018-2030 жылдарға арналған стратегия 2030 жылға дейін әлемнің үздік 200 университетінің қатарына кіруді мақсат етсе де, Назарбаев Университеті қазіргі 501-600 аралығындағы позициясы мен бюджеттік шектеулерді ескеріп, 2030 жылға қарай әлемнің үздік 300 университетінің қатарына кіруді неғұрлым шынайы мақсат деп таниды.

Осы бағытты қолдау үшін Назарбаев Университеті операциялық тиімділікке, табысты әртараптандыруға, оның ішінде дәрежесіз бағдарламаларды дамыту мен индустриямен ынтымақтастыққа, сондай-ақ зерттеулерді қаржыландыруды ұлғайтуға бағытталған тұрақты қаржылық модельді енгізуде. Мұндай тәсіл НУ-ға оқытушылар мен студенттердің сапасына және жоғары тиімді зерттеулерге стратегиялық инвестиция салуға мүмкіндік береді, бұл Университеттің әлемдік деңгейдегі жоғары оқу орны ретінде одан әрі дамуын қамтамасыз етеді.

2023–2024 оқу жылы Назарбаев Университеті үшін елеулі кезең болды, бұл жыл академиялық қызмет, ғылым және қоғамдық қатысу салаларында рекордтық жетістіктерімен ерекшеленді. Университеттің жалпы студенттер саны 7 089 адамға жетті, оған көпұлтты және халықаралық оқытушы-профессорлар құрамы, сондай-ақ түлектердің жаңа жетістіктері мен халықаралық мойындау әсер етті.

Университет Times Higher Education әлемдік рейтингінде 501–600 орын аралығында қалып, әлемнің үздік зерттеу университеттерінің 24–29% ішіне енген мәртебесін нығайтып, Орталық Азиядағы ең жоғары рейтингке ие Университет ретінде танылды. Дәйексөз индексі 1,93, Q1 журналдарындағы жарияланымдардың өсуі және халықаралық ынтымақтастықтың кеңеюі НУ-дың әлемдік деңгейдегі зерттеу университеті ретіндегі стратегиялық миссиясының көрсеткіші болып табылады.

НУ-дың қоғамдық үлесі кампустың шегінен шығып, әрбір мектеп өз үлесін қосты. Оқытушы-профессорлар құрамы берік және әртүрлі болып қалыптасып, 500-ден астам оқытушы 30-дан астам ұлтты танытты, халықаралық қабылдауға, зерттеу өнімділігіне және академиялық көшбасшылыққа тұрақты назар аударылды. Қазіргі таңда оқытушыларымыздың үштен бірі Қазақстан тумасы.

Қаржылық жағынан НУ екі жылдық тапшылықтан кейін қайтадан артықшылыққа қол жеткізіп, шығындардың тиімділігін арттыру мен кіріс көздерін әртараптандыруды көрсетті. ISO 6 стандартына сай Қазақстандағы алғашқы нанотехнологиялық өндіріс кешенін қоса алғанда, ғылыми инфрақұрылым мен негізгі даму саласына елеулі инвестициялар инновациялар және ғылым саласындағы НУ-дың көшбасшылығын одан әрі нығайтты.

2018–2030 жылдарға арналған стратегияда белгіленген ұзақ мерзімді мақсаттарға қарай ілгерілеу барысында, осы есеп НУ-дың білім сапасы, ғылыми зерттеулер және ұлттық ықпал салаларындағы тұрақты дамуын айқындайды. Биылғы жылғы берік іргетастың қалануы Университетке Қазақстан мен халықаралық аренада әрі қарай өсуге мықты негіз береді.